Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, jun 2020. - Godina XVI - Broj 180 - Cena: 50 dinara

GLAVNI NARODNO OSLOBODILAČKI ODBOR
VOJVODINE /GNOOV/
Odeljenje za unutrašnje poslove

Broj: 1040/1945

14 maja 1945 godine
Novi Sad.

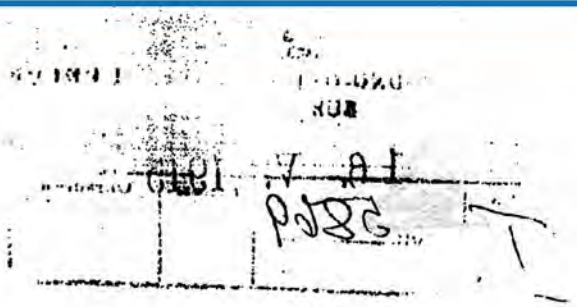

SVIMA OKRUŽNIM NARODNO OSLOBODILAČKIM ODBORIMA

Dogadja se, da se mnogi Hrvati uvode kao Bunjevci i Šokci u rubrike, gde se označava narodnost, a ne kao Hrvati kao na pr.: u legitimacije, razne evidencije i spiskove,i to biva često i po njihovom izričitom zahtevu ili po volji i nahodjenju dotičnog činovnika.

Kako bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naredjuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu.

U raznim okruzima i mestima, gde su oni do sada uvedeni kao Šokci i Bunjevci, ima se to ispraviti i označiti kao Hrvati naročito u legitimacijama, biračkim spiskovima, putnim objavama i raznim drugim spiskovima po narodnosti. U buduće se imaju unositi samo i isključivo kao Hrvati. Sve do sada izdate legitimacije i isprave, gde su označeni kao Bunjevci i Šokci imaju se uništiti i nove izdati, izdavanje novih legitimacija ne sme se ponovo naplaćivati od stranaka.

Stavlja vam se u dužnost da o ovome odmah izvestite sve gradske i sreske odbore a preko ovih mesne, da to što pre bezuvetno sprovedu, a vi da se starate, da se ovo svakako izvrši i da o učinjenom izvestite.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

НАЧЕЛНИК
одељења за унутрашње послове

ISSN 1451-2505

Da se ne zaboravi!

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

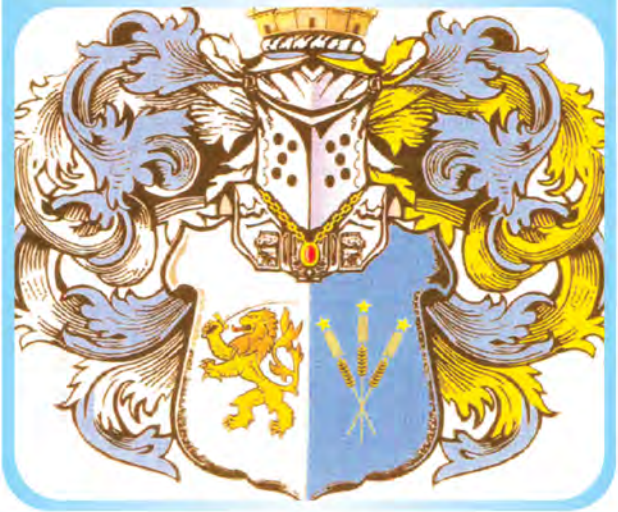

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XVI Broj 180
Jun 2020.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Da se ne zaboravi!

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Možda smo vam i dosadili što svake godine u ovo vrime mećemo istu naslovnu stranu naši i vaši „Bunjevački novina", al od te naslovne strane ne odustajemo, sve dok se po pitanju Dekreta iz 1945. godine štogod ne desi. Uostalom, šta drugo Bunjevcima i priostaje nego da budu uporni, ko što su uvik i bili. Uostalom i to što su i danas tu di jesu, što su izdržali sve što im se izdešavalo potvrđiva tu upornost i žilavost u borbi sa svim nedaćama, od oni kad se gleda u nebo i čekaje plodovi rada, pa do oni kad se gleda u one koji su na vlasti i od koji se očekiva da „prisiku", a ne da „vruće" teme meću u stranu.

Čini se kako je zajednička navolja za cio svit polagano iza nas. Vraćamo se svi lagano u poznati ritam, pa se tako očekiva i nastavak aktivnosti u okviru obilužavanja nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine. Jun donosi „Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka" u Maloj Bosni, a jul, kasnije i avgust, donose niz manifestacija u okviru „Dana Dužijance".

Na ispitu su bili i naši najmlađi u škulama, ko i učitelji koji su se trudili da u vanrednim okolnostima dica i dalje budu na izvanredno važnom mistu. Uostalom, vidi se i kroz pridstojeće stranice da se o obrazovanju u bunjevačkoj zajednici vodi računa.

Obrazovan mlad naraštaj, sa razvijenim ličnim i nacionalnim identitetom je važan za našu zajednicu, baš ko institucije kroz koje Bunjevci postaju vidljiviji i jači. Kamo sriće da ji je i ranije bilo!

Strana 4

Strana 6-7

Strana 9

Strana 11

Strana 18-19

Strana 20-21

Sadržaj

4
Cilj – odbornička grupa
6-7
Odluka brez opravdanja
8
Veliko finale – koncert Zvonka Bogdana
9
Nov izazov u škulovanju na bunjevačkom jeziku
10
Izuzetna saradnja donosi dobre rezultate
11
Obrazovanje ko uporište identiteta Bunjevaca
18-19
U životu postoji vrime za sve
20-21
Zaokružena ekološka i društveno korisna pripovitka

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

BUNJEVCI PRIDALI LISTU ZA IZBORE U SUBOTICI

Cilj – odborničkа grupa

U utorak, 26. maja, Gradskoj izbornoj komisiji Subotice pridata je šesta izborna lista. Rič je o listi koalicije Saveza bačkih Bunjevaca i Bunjevci građani Srbije, a lista nosi naziv „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca".

– Savez bačkih Bunjevaca je nosilac političke kampanje, nuz nas je i druga politička stranka Bunjevaca koja deluje – Bunjevci građani Srbije, a dali smo mogućnost da na listi budu i oni koji nas podržavaje kroz bunjevačka udruženja. Zato smo i listu nazvali „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca", jel je ona otvorena za interes svi Bunjevaca, a ne samo oni koji bi se samo politički deklarisali – istako je tom prilikom **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a.

Ime liste, kako navodi Bajić, nije slučajno.

– Mi, Bunjevci, zalažemo se za dobru Suboticu, za bolju Suboticu, onaku kaku su naši prici gradili vikovima. Time želimo ukazat da su Bunjevci dio grada i to onaj koji ne mož da se ne vidi. Takođe, moraje Bunjevci ostvarivat svoja prava ko i drugi sa kojima zajedno živimo. Nastojaćemo dobit podršku birača kako bi ostvarili ono što nam je zdravo bitno, uć u Skupštinu. Jel brez ovakog učešća u životu, naročito u gradu u kojem živimo, ne mož bit ni rezultata. Niko se za nas neće zalagat koliko se mi moramo sami zalagat za sebe. To je poruka i našim biračima.

Izborna komisija nije imala primedbe, pa je i proglašena lista „Bunjevci za Suboticu"

Pridsidnik SBB-a kaže kako je cilj dobit podršku birača dovoljnu za tri mandata.

– Time bismo imali sopstveni odborнički klub, te bi imali mogućnost sami pridlagat akta Skupštini, tražit stvari koje su za nas važne, a ne da kogod drugi to čini umisto nas. Prvi zadatak kad u Skupštinu uđemo, na taj način, biće da se u Statutu Subotice uvede bunjevački jezik, jel se to mora uradit po Zakonu, a još nije urađeno.

Da je lista specifična po tom da ima više žena od muškaraca (12/11) navela je **Tamara Babić**.

– Imamo više od 50% žena, Bunjevki, koje su se svojim radom istakle u raznim oblastima delovanja u zajednici. Sa svim svojim kvalitetima daćemo doprinos u jačanju bunjevačke zajednice u naredne četri godine.

U razvoju čitave teritorije Subotice neće bit zapostavljena ni prigradska naselja i sela.

– Razvoj sela je možda i bitniji od razvoja grada. Spremni smo pomagat gradu, al i da grad pomaže selu, da zajedno gradimo našu Suboticu – dodaje **Stevan Bešlić**, kandidat na listi.

Izbori na svim nivoima u Srbiji zakazani su za 21. jun. **N. S.**

SPISAK KANDIDATA

Na spisku kandidata na izbornoj listi pod rednim brojom 6 „Bunjevci za Suboticu – Savez bačkih Bunjevaca" prvi je Mirko Bajić, a potom se nalaze Dragan Kopunović, Svetlana Mormer, Tamara Babić,Boris Bajić, Siniša Tikvicki, Stevan Bešlić, Stela Bukvić, Kata Kuntić, Marko Beretić, Petar Ivković, Suzana Nikolić, Franjo Šarčević, Ksenija Stojičić, Tijana Božanić, Jelena Vukčević, Miroslav Šarčević, Dragutin Korponaić, Marija Bošnjak, Žužana Tikvicki, Marija Buljovčić, Marijana Virag i Branko Cvijan.

Pridaja liste nuz kišu ocinjena ko dobar pridznak

SAOPŠTENJE NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Akt asimilacije

Iz Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine stiže saopštenje koje se tiče Dekreta iz 1945. godine. Saopštenje prinosimo u cilosti, a potpisiva ga **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

„14. maja navršava se 75 godina kako je u tadašnjoj državi u kojoj su živili Bunjevci, donet državni akt – Naredba, da se svi Bunjevci brez obzira na ličnu izjavu, imaje smatrat Hrvatima... – akt asimilacije brez presedana! Akt kojim je jedan čitav narod obespravljen.

Ni danas, 75 godina kasnije, i 30 godina od kako te države više nema, ovaj akt nije zvanično osporen! Poslidica tog je da i danas mnoge Bunjevce prosto smatraje Hrvatima i da se mi Bunjevci, organizovani u skladu sa Zakonom u Republici Srbiji, smatramo nikom novom nacionalnom manjinom, a ne tradicionalnom nacionalnom manjinom koja vikovima živi na ovim prostorima.

Zahtiv Nacionalnog savita Bunjevaca da se taj akt – Naredba, Deklaracijom Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine zvanično ocini ko akt asimilacije i ko taki proglasi ništavnim, upućen prija više godina, do danas nije na Skupštini razmatran.

Zahtivamo da Skupština APV taj akt - Naredbu GNOOV od 14. maja 1945, ocini aktom asimilacije i zvanično proglasi ništavnim, i da tako nas Bunjevce u Republiki Srbije smatra tradicionalnom nacionalnom manjinom."

N. S.

PITANJE DEKRETA IZ 1945. GODINE I DANAS MUČI NIKOLU BABIĆA, PRVOG PRIDSIDNIKA NACIONALNOG SAVITA

Odluka brez opravdanja

Pitanje Dekreta iz 1945. godine i danas muči **Nikolu Babića**, prvog pridsidnika Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Dekret je posto aktuelan na Elektorskoj skupštini, odnosno, onda je posto poznat većini, a od 2003. godine do danas borba za njegovo proglašenje ništavnim i aktom asimilacije i dalje traje.

– Zafaljujuć istoričaru Radetu Šumonji, koji je bio i direktor Istorijskog arhiva u Somboru, otvoreno je ovo pitanje. On je poznavo nas Bunjevce i došo je do ovog dokumenta i svega što je bilo nuz njega. Ko vrsni istoričar dobro je ocinio važnost dokumenta, te ga je proslidio Đuri Bošnjaku, smatrajuć da on, ko pridsidnik „Bunjevačkog kola" iz Sombora i član ostali bunjevački udruženja, mož imat koristi od tog. Tako je i bilo – sića se Nikola Babić.

Zapanjeni sadržinom Dekreta

Bilo je to vrime prid Elektorsku skupštinu, pa je **Đuro Bošnjak** i pridložio da se ta tema nađe prid Bunjevcima 23. februara 2003. godine

– Tema je uvršćena u dnevni red i Bošnjak je pročito Dekret u cilosti. Svi smo bil iznenađeni, zapanjeni sadržajom i saznanjom šta se sve Bunjevcima desilo. Zapanjilo nas je i to što su pojedinci morali znat za tako štogod, al da bunjevačka javnost to nije znala. Niko to nikad nije saopštio, niko o tom nije divanio. Bošnjak je tražio nek se članovi Elektorske skupštine izjasne o temi aklamacijom, kako je kazo „Od danas za nas Bunjevce ovo više ne važi", što je izazvalo oduševljenje, zadovoljstvo i tako je jednoglasno prihvaćeno. Od onda se u našoj javnosti, posebno med Bunjevcima, o ovoj temi divani.

Nikola Babić, prvi pridsidnik Savita

Babiću, koji je tisno saradivo sa starijim Bunjevcima, bilo je čudno da nikad nije čuo za postojanje ovakog dokumenta.

– Tim činom je nama, Bunjevcima, oduzet identitet, jednostavno je kogod odlučio da više ne postojimo. I sve je urađeno vrlo brzo, odluku su iz Glavnog narodno-oslobodilačkog odbora proslidili na druge nivoe, a iz sreski odbora su već do kraja juna slali odgovore nek se naredba sprovodi i nek se Bunjevci više ne mogu izjašnjavat svojim imenom, već samo po odluki Glavnog odbora.

Babić se prvo obratio **Nevenki Bašić Palković** koja je u roku od dan-dva i u Istorijskom arhivu u Subotici pronašla odluku. Ona je ubilužila i broj pod kojim se on vodi, bilo je to važno da ovaki dokument „ne poide mrak". Babić nije naišo na razumivanje ni kod **Marka Peića** kojem se oma obratio.

– Sa čika Markom sam imo dugu i dobru saradnju, utico je na mene, i danas ga cinim i poštivam. Al, kad sam očo kod njega s Dekretom samo je kazo da to ostavim, nije želio o tom divanit. Bio sam uporan, mislio sam kako sam ga tog dana zateko „na krivoj nogi", pa sam posli nikog vrimena opet kroz razgovor spomenio i ovu temu. I, opet je bio izričit kako neće divanit o tom. Niko nije imo pravi odgovor zašto je to bilo tako, al je na tom ostalo. Nuz sve uvažavanje, bilo je i drugi tema oko koji se nismo slagali, prija svega oko formiranja Savita. Za mene je bilo važno da imamo jednu instituciju koja će sarađivat s državnim organimam, dok je on smatro kako sve triba bit grupisano oko Bunjevačke matice.

Bunjevci bili dio Odbora

Babiću nikako nije bilo jasno kako je kogod mogo „aminovat" odluku da se poništi jedan narod, a tek su kasnija saznanja bila iznenađujuća.

– Uvik me je mučilo kako nije bilo reakcije od naši Bunjevaca koji su i bili nosioci u narodno-oslobodilačkoj borbi. Teško sam dolazio do podataka, a pojava elektronski medija je dosta pomogla. Naišo sam na jedan komentar iz DSHV-a u kojem se pita zašto se mi Bunjevci bunimo protiv Dekreta, kad su ga Bunjevci i doneli.

Babić se latio posla, a nuz tekst u „Subotičkim novinama" stigo je i do imena Bunjevaca koji su bili u Glavnom narodno-oslobodilačkom odboru.

– Podpridsidnik Odbora bio je Lajčo Jaramazović, koji je prvo bio pri Hrvatskoj seljačkoj stranki, pa je posli aktivno učestvovo u formiranju nove vlasti. U Odboru su bili Blaško Rajić, Alojzije Mihaljčević, pravnik, Matija Evetović, general i narodni heroj Đuro Dulić, advokat Grgo Skenderović, inače i član HSS-a, Grgo Lulić, član Komunističke partije, Ivan Vuković, advokat el profesor iz Bača. Tu su oni koji su „aminovali" odluku Odbora koja je doneta na kakom drugom nivou. Dugo sam razmišljo o ovoj temi, u kakom su se položaju našli naši ugledni Bunjevci da su dozvolili da se jednim aktom bunjevačko ime izbriše.

Nema opravdanja

Kako kaže Babić, opravdanja nema, brez obzira na okolnosti koje su onda bile aktuelne.

– Sićamo se malo i pedeseti godina, bilo je poznata strahovlada tadašnje Komunističke

Odluka brez opravdanja – smatra Babić

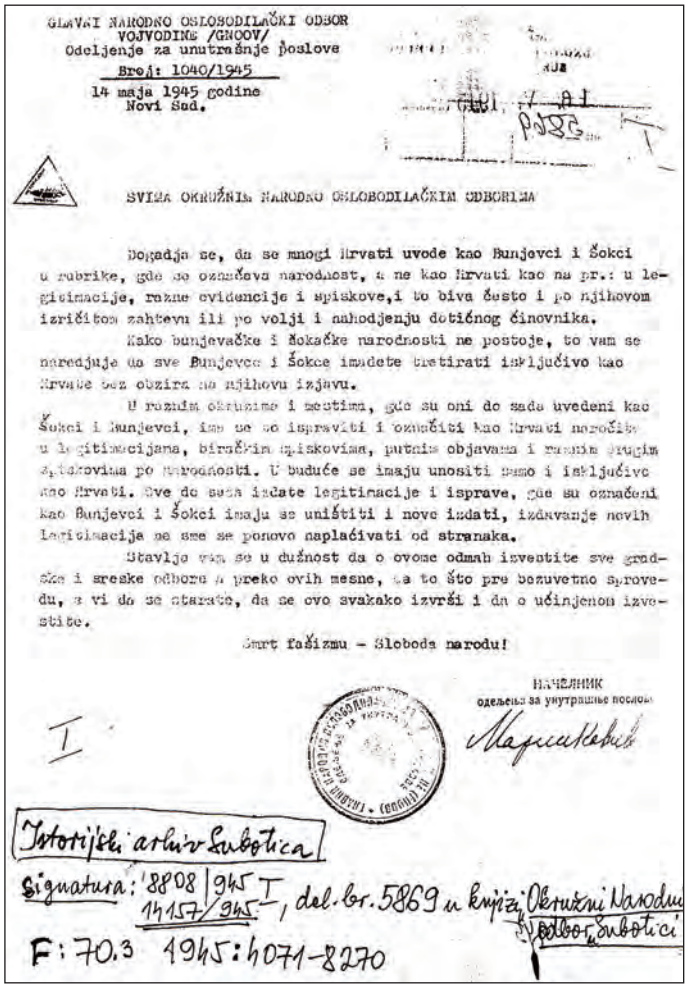

GLAVNI NARODNO OSLOBODILAČKI ODBOR
VOJVODINE /GNOOV/
Odeljenje za unutrašnje poslove
Broj: 1040/1945
14 maja 1945 godine
Novi Sad.

SVIM OKRUŽNIM NARODNO OSLOBODILAČKIM ODBORIMA

Dogadja se, da se mnogi Hrvati uvode kao Bunjevci i Šokci u rubrike, gde se označava narodnost, a ne kao Hrvati kao na pr.: u legitimacije, razne evidencije i spiskove,i to biva često i po njihovom izričitom zahtevu ili po volji i nahodjenju dotičnog činovnika.

Kako bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naredjuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu.

U rezidim okruzima i mestima, gde su oni do sada uvedeni kao Šokci i Bunjevci, ima se se ispraviti i označiti kao Hrvati naročito u legitimacijama, biračkim spiskovima, putnim objavama i raznim drugim spiskovima po narodnosti. U buduće se imaju unositi samo i isključivo kao Hrvati. Sve do sada izdate legitimacije i isprave, gde su označeni kao Bunjevci i Šokci imaju se uništiti i nove izdati, izdavanje novih legitimacija ne sme se ponovo naplaćivati od stranaka.

Stavlja vam se u dužnost da o ovome odmah izvestite sve gradske i sreske odbore a preko ovih mesne, a to što pre bezuvetno sprovedu, a vi da se starate, da se ovo svakako izvrši i da o učinjenom izvestite.

Smrt fašizmu – Sloboda narodu!

НАЧЕЛНИК
одељења за унутрашње послове

I

Istorijski arhiv Subotica
Signatura: 8808 | 945 I
14157/945, del. br. 5869 u knjizi Okružni Narodni odbor Subotici
F: 70.3 1945: 4071-8270

partije i lidera. Ko je, i da je tio, mogo kazat „ne"? Znao sam lično Đuru Dulića, bio je školski drug mojeg oca. On je bio revnosan član partije, stalno je bio aktivan, u ratu i posli njega i ne virujem da je bio u situaciji protivit se. To nije uradio ni Blaško Rajić oko kojeg ima dosta kontraverzi. Jaramazović je rano ušo u sukob, nije se slago s kolektivizacijom, pa je iz Odbora i izašo. Mihaljčević je ko mlad pravnik oma prišo u Novi Sad di je izabran za sudiju i pridavača u školi. O stavu Evetovića o Bunjevcima vidilo se iz njegovog činjenja u prohrvatskom stavu, a prizime Skenderović se uglavnom provlači kroz prohrvatske aktivnosti. To je, jednostavno, tako bilo i nama i dalje pridstoji velika borba. Ostali smo brez imena, institucija, udruženja, brez intelektualaca, brez imanja. Našem uglednom svitu je sve konfiskovano, metnuti su pod sramotu, ko kulaci...

Taki period ostavio je dubok trag na bunjevačku zajednicu, a čini se kako Bunjevci već vikovima služe ko „roba za potkusurivanje".

– Ni država koju smo stvarali 1918. godine nam nije tušta pomogla. Kad je bilo pitanje o statusu bunjevačkog u školama, tadašnji podpridsidnik Vlade Vesnić, koji je primio Vranju Sudarevića i saradnike, kazo je da nas ne priznaje i optužio da šurujemo s Mađarima. Iskoristila je to druga strana, ubacivani su intelektualci, pogotovo u Subotici i Somboru. Postali smo lak plen, ne samo za Glavni narodno-oslobodilački odbor i Đilasovu komisiju, neg i za sve oni koji su kroz slabljenje Bunjevaca tili ojačat svoj identitet. Bunjevci su imali kulturu, tradiciju, običaje kake nije svako imo i to je bestidno oduzimano i svojatano.

Institucije važne

Babića i saradnike samo je uglavnom sačeko sličan stav kad su pokušali pokrećat inicijative da se o Dekretu zvanično oglase državni organi, brez obzira na to ko je bio u tom momentu na čelu države koja je, izmed ostalog, i menjala ime.

– Bio sam kod Čanka u vrime kad je bio pridsidnik Skupštine Vojvodine, nije bilo razumivanja. Sićamo se i proslave 100 godina Dužijance kad je Pajtić kazo „Hvala Bogu da Hrvati imaju svoju dužijancu". Koštunica nas je uvažavo, u njegovo vrime smo dobili nacionalne simbole, a kad sam ga jednom prilikom pito nek mi kaže šta je bilo na divanu u Zagrebu, odgovorio je kako je tema „O Bunjevcima" skinuta. Uostalom, mi tu temu ni ne pokrećemo, mi znamo ko smo, al ne i drugi. Stav lidera iz Demokratske stranke bio je da su Bunjevci i Hrvati isto. Aktuelnoj vlasti ne možem ništa osporit, izveli su državu iz bankrota, Srbija ima priznat status, al se pitanje Bunjevaca i dalje meće sa strane. Dobijemo ono što dobijemo, dobro je to, al i dalje nismo ravnopravni, pogotovo kad se pogleda šta hrvatska zajednica dobije od Srbije. Brez-rezervnu podršku smo imali jedino od prijašenjeg pridsidnika Tomislava Nikolića. Trenutno se u ovoj temi ćuti, dal zbog naše braće Srba koji žive, el prživljavaje u Hrvatskoj, ostaje da se čeka drugo vrime. To vrime virovatno neću dočekat, al se nadam da oće nova generacija Bunjevaca. Imamo sad konačno snažne institucije, a da smo ih imali ranije, virujem da bi situacija bila bolja po nas – naglasio je Babić na kraju divana.

N. S.

U TOKU JE PRIPRAVLJANJE ZA OBILUŽAVANJE NACIONALNOG PRAZNIKA „DAN DUŽIJANCE”

Veliko finale – koncert Zvonka Bogdana

U toku je pripravljanje za obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. Program je započo blagoslovom žita u Lemešu, jun nosi priskakanje vatre u Maloj Bosni, a jul i avgust doneće veći broj dešavanja. Naravno, sve se odvija u malo drugačijim okolnostima zbog svitske pandemije koja je prominila sve, pa i Dužijancu.

– Uradili smo dosad ono što smo mogli i spremni smo za svaku situaciju koja nas zadesi. Ako nove mire i priporuke budu išle ka daljem otvaranju i relaksiranju, dobro je, a ako pak budu išle suprotno, spremni smo i za to – kaže **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

Kako je to i običaj kod Bunjevaca, centralna proslava Dužijance biće 15. avgusta, na Veliku Gospojinu.

– Proslava će opet bit na otvorenom u centru Subotice, al sa nikoliko razlika. Imaćemo veću binu, učestvovaće naša folklorna durštva, a u okviru obilužavanja biće održan i koncert Zvonka Bogdana.

Što se tiče akvitnosti kod Bunjevaca u Mađarskoj, pridsidnica Savita smatra da ne triba žurit.

– Ostaje da se vidi kad je najbolje vrime da se aktivnosti sprovedu. Logičnije mi je da to bude krajom avgusta kako bi zaobašli velike gužve na granicama s čime smo se susritali protekli godina. Triba računat i na velik broj događanja u pridstojećem periodu, jel sve ono što nije održano i što je odloženo slidi u kratkom periodu, pa bi dobro bilo napravit kalendar dešavanja kako ne bi došlo do poklapanja.

U radu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine poštovale su se sve prioporuke, kako za vrime trajanja vanrednog stanja, tako i sadašnje priporuke, neophodne zarad što bolje epidemiološke situacije.

– Prilagodili smo sve naše aktivnosti novonastaloj situaciji. U međuvrimenu smo i dobili odgovor Kancelarije za ljudska i manjinska prava da će bit isplaćena pridviđena sridstva za protekla dva miseca, a pridsidnica je istakla da će se trudit da budžet ostane isti. Što se budžeta s nivoa AP Vojvodine tiče, dobićemo 100.000 manje, a ako se zna da smo prošle godine već imali umanjenje od 500.000 dinara, onda je jasno da smo i po ovom pitanju morali značajno prilagodit naš rad – dodaje na kraju pridsidnica NSBNM.

N. S.

U NSBNM PRIPRAVLJAJE SE ZA POČETAK NASTAVE BUNJEVAČKOG U SRIDNJIM ŠKULAMA

Nov izazov u škulovanju na bunjevačkom jeziku

Vanredna situacija i dobro poznata nevolja s korona virusom uticali su itekako na škulovanje. Ni predmet bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture nije zaobašla aktuelna situacija, a i „Bunjevačke novine" su pisale kako se pridavači bunjevačkog u osnovnim škulama, ko i dica, nose s novim izazovima. U ovom broju bavimo se dalje temom obrazovanja, a u divanu s **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, pridsidnicom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, otkrivamo kako ima dosta aktivnosti, pa i u sridnjim škulama.

– U toku je obalazak svi škula u kojima je tekla nastava bunjevačkog. Divanimo s direktorima, da vidimo jel je bilo kaki problema i kako se oni mogu privazić kako bi nastava bila što kvalitetnija. Takođe, obalazimo i sridnje škule, a sad konačno sa svim dokumentima i rišenjima Ministarstva prosvite. Dogovaramo se na teme anketiranja đaka, traženja odgovarajućeg kadra – divani dr Kujundžić Ostojić.

Što se nastavnog kadra tiče, prvi korak je pronać odogovarajući kadar u samoj škuli.

– Tražimo nek to bude kadar koji je završio kaki od društveni fakulteta i da zna bunjevački jezik, što će utvrdit stručna komisija koja će bit formirana pri NSBNM. Ako škula nema taki kadar, onda će ga NSBNM pronać i uputit na škulu. Radimo paralelno i na obezbiđivanju sridstava da se cio proces pokrene.

Bunjevački ko fakultativni predmet biće ponuđen đacima u svim sridnjim škulama, a trenutne nepoznanice oko vrimena anketiranja učenika donose dodatne nepoznanice prid prvu godinu bunjevačkog u sridnjim škulama.

– Jasno nam je i kako u sridnjim škulama dica imaje velik broj predmeta, što je svakako nova priprika za nas. Spremni smo i za varijantu, ukoliko u škulama pojedinačno ne bude dovoljno đaka za formiranje grupe, pronać model kako bi svu dicu onda okupili na jednom mistu i radili sekcije, tribine... Nemamo ograničenja što se tiče broja dice po grupama, al mislim kako nije korisno pravit nastavu za manje od troje đaka. U ovom momentu je nezafalno bilo šta pridviđat.

Što se osnovaca tiče, ni tu nema informacija oko termina anketiranja dice, a kako divani naša sagovornica, ovo zanima i druge manjine u Srbiji, pa je s adrese Koordinacije nacionalni savita očo odgovarajući dopis nadležnom ministarstvu.

– Nastava se u osnovnim škulama odvijala i dok je trajala vanredna situacija. U nikim škulama je bilo bolje, u nikim gore, a zavisilo je dosta od mogućnosti dice i opremljenosti da prate online nastavu. Ostali smo u kontaktu sa svom dicom, tako da očekivam da će uprkos brojnim nepoznanicama broj đaka za narednu godinu bit bar na nivou ovogodišnje škulske 2019/2020 – divani naša sagovornica, nuz dodatak da je nastavni materijal za izborni predmet bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture bio dostupan na internet stranici www.bunjevci.net, te da je saradnji sa TV emisijom „Spektar", odnosno Radio-televizijom Vojvodine, bio pripravljen odgovrajući nastavni sadržaj koji je svake nedilje bio emitovan u okviru pomenute emisije.

Pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine nada se da će dicu u novoj škulskoj godini sačekat i nove knjige.

– Radili smo u proteklom periodu na udžbenicima za peti i šesti razred. U međuvrimenu je bilo malo zastoja, kako zbog vanr ednog stanja, tako i zbog selidbe Zavoda za udžbenike, al očekivamo da rad bude nastavljen tokom juna, odnosno da dica u septembru dobiju nove knjige.

Ono što je sigurno jeste da osmaci neće bit uskraćeni za ekskurziju.

– Planiramo da ekskurzija bude održana krajom avgusta, a biće organizovana za osmake koji sad izlaze iz osnovni škule, a i za one koji u septembru počinju osmi razred. Biće to prilika da ji okupimo, da nauče o istoriji Bunjevaca u Subotici, al i da ji uputimo da ostanu nuz bunjevački jezik i u sridnjim škulama, jel će, za razliku od prijašnji generacija, sad i imat tu mogućnost – divani na kraju dr Suzana Kujundžić Ostojić.

N. S.

PRIDSIDNICA NSBNM POSITILA ŠKULSKU UPRAVU U SOMBORU

Izuzetna saradnja donosi i dobre rezultate

Prvog ponediljka juna pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić** positila je Sombor. Bila je to prilika da se obavi divan s načelnikom Škulske uprave koja pokriva škule u Somboru i Subotici **Borislavom Staničkovim**, da se analizira ono što je urađeno dosad, al i da se vidi koji su načini da se saradnja još više unapridi.

Borislav Staničkov

– U okviru ove Školske uprave nastava se izvodi na najviše jezika u Srbiji. Naime, mi smo Školska uprava koja ima redovno nastavu na srpskom, mađarskom, slovačkom, rusinskom i hrvatskom jeziku. Isto tako omogućavamo učenicima da uče bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture. Imamo izvanrednu saradnju i sve veće interesovanje učenika kako u Zapadno-bačkom tako i Severno-bačkom okrugu za učenje bunjevačkog. Taj trend ide na opšte zadovoljstvo kako učenika, tako nastavnika i roditelja, uz tesnu i kontinuiranu saradnju sa NSBNM – istako je Staničkov.

Načelnik Škulske uprave naglasio je kako je u slučaju bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture od velike važnosti što postoji posvećenost nastavnika i samog Savita.

– Ustrojili smo način anketiranja i rokove do kada se to mora uraditi, da bismo blagovremeno u Ministarstvu mogli tražiti odobravanje grupa koje bi pohađale taj jezik. Isto tako, zbog racionalnog pristupa, omogućeno je da ukoliko je mali broj u jednoj školi učenici iz više škola budu grupisani u jednu celinu. Na taj način se otvara mogućnost da interesantan program bude dostupan učenicima.

Vanredno stanje imalo je prilično uticaja i na odvijanje nastave, pa i formiranje grupa za novu škulsku godinu.

– Nastavu i sve ostale kontakte sa učenicima rešavali smo onlajn, a tako će biti i kada je u pitanju formiranje grupa za jezike koji se izučavaju u našim školama. Grupe će uglavnom biti formirane sredinom septembra. Obaveza je da krajem juna škole izvrše te ankete i da se pripreme osnovni podaci, a u septembru se, uz saradnju Školske uprave, Ministarstva i nacionalnih saveta formiraju grupe – kaže pridisidnik Škulske uprave u Somboru.

Da je saradnja na relaciji NSBNM – Škulska uprava odlična, potvrđiva i pridsidnica Savita.

– To nisu samo riči, neg to pokazivaje i dila. Broj đaka je na prilično visokom nivou, posebno ako se zna u kojoj se situaciji nalazimo u odnosu na druge nacionalne manjine. Važno nam je što pridstojeće škulske godine kreće i nastava u sridnjim školama, tako će naša dica koja završe osmogodišnje škulovanje moć nastavit učit bunjevački – divani dr Kujundžić Ostojić i dodaje kako je protekle škulske godine bilo 350 đaka na bunjevačkom.

Poso oko nastave nije gotovo, on uvik pruža mogućnost za unapriđivanje i još bolji rad.

– Ostaje nam da uvedemo bunjevački i u pridškulske ustanove. Takođe, imamo i izborni predmet na Pedagoškom fakultetu u Somboru. Pohađalo ga je petnajstak studenata, a nadam se većem broju.

Prostora za unapriđivanje ima, pogotovo na teritoriji Sombora di se, nažalost, već niz godina u osnovnim škulama bunjevački ne uči.

– Do prija šest godina smo imali dvadesetak đaka, a to je u jednom momentu pristalo. Postoji sekcija u Lemešu, a mi, ko NSBNM, pokušavamo svake godine uticat da bunjevačkog ponovo bude u somborskim školama. Ako ništa drugo, da se napravi jedan škulski centar di bi se izučavo bunjevački. Očigledno nam je potribna pomoć i bunjevački udruženja iz Sombora, nuz saradnju sa Škulskom upravom i Savitom. Sve to triba rezultovat đacima koji bi u Somboru bili zainteresovani za nastavu na bunjevačkom.

Podsitićemo, bunjevački se u osnovnim škulama uči već petnajst godina i to je jedan od najvridniji uspiha Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Jel, brez dice i brez jezika, put ka gubitku identiteta je izvestan. Srićom, Bunjevci su se pokazali ko prilično „žilavi" u čuvanju svojeg nasliđa, a to potvrđiva i podatak da se zadnji put bunjevački u sridnjim škulama učio 1918. godine. I sad, posli sto godina, evo ga ponovo.

N. S.

NSBNM DAO PODŠKU PROJEKTU PEDAGOŠKOG FAKULTETA U SOMBORU

Obrazovanje ko uporište identiteta Bunjevaca

U okviru posite Somboru pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić** positila je i Pedagoški fakultet u Somboru. Savit s ovom ustanovom odavno ima dobru saradnju, a ona će bit još bolja, jel slidi realizacija projekta „Obrazovanje ko uporište identiteta Bunjevaca". Rič je, naime, o projektu finansiranog od Pokrajinskog sekretarijata za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku delatnost, koji je dobio podršku od NSBNM, nuz čiju će saradnju bit i realizovan. Rukovodilac projekta je **prof. dr Nataša Branković**, a istraživački tim čine **doc. dr Marija Bošnjak Stepanović** i **prof. dr Aleksandar Petojević**.

– Fakultet već godinama sarađuje sa NSBNM i kroz izborni predmet našim budućim učiteljima omogućavamo dodatne kompetencije za učenje izbornog predmeta u osnovnoj školi. Kroz ovaj projekat želimo da ispitamo uticaj izbornog predmeta bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture na formiranje etno-kulturnog identiteta učenika bunjevačke nacionalne manjine. Projekat je zamišljen kao osnova za dobijanje egzaktnih rezultata i podataka o tome koliko sami sadržaji i način realizacije nastave utiču na razvoj etno-kulturnog identiteta, na sticanje znanja u vezi sa tradicijom, običajima, kulturom... Osim toga, želimo i da saznamo koliko su učenici motivisani za dalje učenje ovog predmeta u srednjoj školi, odnosno želimo

da vidimo da li će ovi rezultati uticati na to da se sadržaji eventualno preoblikuju, unaprede i omoguće još bolju realizaciju u praksi – objašnjava prof. dr Nataša Branković.

Kako dodaje doc. dr Marija Bošnjak Stepanović, ideja je da se u njega uključe učenici, pripadnici bunjevačke nacionalne manjine.

– Projekat je zamišljen tako da obuhvati učenike koji su slušali nastavu bunjevačkog u školama, ali i oni koji nisu pohađali izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Želimo da utvrdimo da li postoje razlike i u kojoj meri su one izražene između učenika koji su bili obuhvaćeni sistemom i onih koji nisu, po pitanje učenja o običajima, jeziku, identitetu, poreklu bunjevačke nacionalne manjine. Osim te razlike, želimo da utvrdimo da li postoji i kolika je, ako postoji, razlika kada su u pitanju učenici koji dolaze iz ruralnih i urbanih sredina, da li postoji razlika kada je u pitanju pol, broj godina pohađanja nastave izbornog predmeta. Sve će to na neki način biti smernice za buduće aktivnosti za oblikovanje sadržaja u okviru nastavnog predmeta, a možda i neke druge aktivnosti u okviru Saveta.

Kako ističu sagovornice situacija sa korona virusom diktiraće tempo istraživanja. Plan je da anketa bude izvršena na jesen, kad počne nove školska godina, da se rezultati obrade tokom zime, a objave na proliće.

Kako divani dr Kujundžić Ostojić, saradnja s Pedagoškim fakultetom traje, dobra je, pa podrška projektu nije dolazila u pitanje.

– Svakako je dobro što ćemo posli petnajst godina, koliko se ovaj predmet pridaje u osnovnim škulama, vidit šta je ono što smo uradili i šta još triba uradit. Prošlo je oko 10.000 učenika ovu nastavu, velika je to cifra kad se kaže, pa je dobro suočit se s efektima, jel nas i dalje očekiva rad. Informacije koje istraživači skupe biće i nama određena vrsta odjeka o poslu kojeg smo radili. Kako pridstojeće školske godine počinje i nastava u sridnjim škulama, biće to i putokaz kako ić dalje.

Đaci koji su kadgod krenili na nastavu bunjevačkog sad će već bit i spremni sami pridavat.

– U situaciji smo da su niki od učenika koji su pohađali bunjevački tokom svojeg osmogodišnjeg škulovanja sad studenti Pedagoškog fakulteta u Somboru, i za godinu-dvi bi i oni mogli pridavat ovaj izborni predmet u škulama. Skoro pa smo zatvorili krug, jel đaci koje smo dodatno obučavali kroz izborni predmet uskoro mogu bit pridavači bunjevačkog. U cilom tom obrazovnom kaleidoskopu nedostaje nam naravno pridškulsko obrazovanje. I to je bitan element, jel oni koji se bave pedagogijom i dičijom psihologijom, znaju kako je jezik najbolje učit u prvim godinama. S druge strane, pridstoji nam i formiranje el lektorata el određenog odiljenja na nikoj od visoko-naučni institucija u Vojvodini kako bi se naši mladi studenti mogli kompletno obrazovat i u potpunosti bili spremni ne samo pridavat bunjevački u škulama, nego radit u našim institucijama, da na se na visokom nivou bave pitanjima Bunjevaca iz svi oblasti – kazala je pridsidnica NSBNM, te naglasila:

– To je strategija koja će nas i dalje sačuvat i podignit na nivo ne samo ostali zajednica, nego i veći od tog. Mi smo to svakako radom i zavridili.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MAJ

Vraćanje u normalne tokove

– Skupština Srbije ukinula je vanredno stanje i time smo se vratili u normalan život, ali to ne znači da neke mere uvedene tokom borbe sa koronavirusom neće ostati na snazi. Apelujem, zato, na naše sugrađane da se i dalje pridržavaju mera koje je Vlada propisala, a koje su još uvek na snazi, jer virus nije iščezao – kazo je **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice, u obraćanju javnosti povodom ukidanja vanrednog stanja.

Gradonačelnik je dodo i da je potribno bit disciplinovaniji nego što smo ikad bili, i u svim kontaktima držat određenu distancu, nosit maske i rukavice.

– Briga o našim najstarijima i dalje je primarna, jer su upravo oni najranjivija kategorija. Okončali smo podelu paketa, i snabdeli blizu 15.000 naših najstarijih sugrađana, odnosno penzionera čija su primanja ispod 30.000 dinara. Paketi su sadržali osnovne životne namirnice i podeljeni su preko volontera po Mesnim zajednicama, na kućne adrese našim penzionerima. Sa blizu 2.000 paketa snabdeli smo i najugroženije, odnosno najsiromašnije porodice. Podeljeno je, takođe, oko 30.000 litara natrijum-hipohlorita za dezinfekciju površina kako našim građanima, tako i obrazovnim ustanovama i ustanovama kulture, institucijama i javnim preduzećima. Preko 10.000 maski i oko 5.000 pari rukavica podelili smo našim građanima koji su nam se obratili za pomoć. Briga o zaštiti zdravstvenog stanja svojih sugrađana biće jedan segment stalnog zadatka u nastojanjima da život Subotičana učinimo što kvalitetnijim – kazo je gradonačelnik Subotice.

Lokalni odbornici zasidali posli tromisečne pauze

U četvrtak, 28. maja, održana je 27. sidnica lokalnog parlamenta, prva posli vanrednog stanja, na kojoj su odbornici odlučivali o 30 tačaka dnevnog reda. Med tačkama našli su se Konsolidovani završni račun Grada za 2019. godinu, ko i Godišnji izvištaj o radu Službe za budžetsku inspekciju Grada za prošlu godinu. Tekući prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine iznosili su 6.077.327 dinara i ukupni tekući rashodi i izdaci za nefinansijsku imovinu 5.848.413 dinara.

Prid odbornicima su se našle i odluke o postavljanju tri spomenika – kralju Petru I Karađorđeviću, Karolju Birou i biskupu Ivanu Antunoviću. Po ričima **Jasmine Stevanović**, sekretarke Sekretarijata za društvene dilatnosti Grada, odluka iskaziva zajedništvo svi nacionalni zajednica našeg grada:

– Okarakterisan je zapravo sklad multinacionalnosti koji odlikuje ovaj grad, postavljanje spomenika kralju Petru I Karađorđeviću, čiji je predlagač bio gradonačelnik Subotice Bogdan Laban, pokazuje zaista jedan ponos i zadovoljstvo da ćemo ubuduće moći da vidimo ispred Sokolskog doma spomenik jednom od najomiljenijih vladara bliskom narodu, našem čika Peri. Pored ovog spomenika biće postavljen i spomenik Karolju Birou na predlog istoimene Fondacije i spomenik biskupu Ivanu Antunoviću. Još jednom naglašavam da je to zaista jedan lep način da pokažemo koliko skladan život može da odlikuje ovu multinacionalnu i multikulturalnu sredinu u gradu Subotici.

I Savez bačkih Bunjevaca odobrava i pozdravlja postavljanje spomenika u našem gradu, kaže **Mirko Bajić**, isprid ove partije:

– Mi očekivamo da se take vridnosti, koje su bile u vrime vladavine kralja Petra I Karađorđevića u odnosu na sve one koji žive na ovim prostorima, dakle i na one koji su nacionalne manjine, i danas utemelje na isti način, i to tako da i mi Bunjevci kanačno budemo u potpunosti prihvaćeni i priznati ko narod i ko nacionalna manjina danas u Srbiji koja je tradicionalno vikovima na ovim prostorima. Kad je rič o spomeniku gradonačelniku Karolju Birou, pa ni ove Subotice ne bi bilo ovake, s kojom se danas ponosimo, da on nije bio gradonačelnik u tom periodu, početkom 20. vika, ne bi bili ni u ovoj zgradi, i to je poznata činjenica. Kad je rič o postavljanju spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, mi Bunjevci pozdravljamo i podržavamo donošenje te odluke i ko Bunjevci, i ko katolici. Nismo samo mi katolici u ovom gradu koji žive i koje je biskup Ivan Antunović pridstavljo u tom pogledu. Biskup Ivan Antunović je utemeljivač bunjevačkog identiteta na ovim prostorima, al i pridstavnik svi koji su katolici na ovim prostorima, i mi mislimo kako je zaista dobro da se ova tri spomenika postavljaje istovrimeno, na isti način, jel to pridstavlja zajedništvo sviju koji u ovom gradu žive.

Prid odbornicima se, izmed ostalog, našla i tačka koja je takođe prihvaćena, a to je odluka o dodili priznanja „Dr Ferenc Bodrogvari" za istaknuto dilo i za zapažena ostvarenja u 2019. godini **Roža Žomboru**, inovatoru intelektualni veština. Donete su i odluke o izmini odluka o osnivanju: JKP „Dimničar", JP „Palić-Ludaš", Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje", JKP „Stadion" i JKP „Pogrebno". Usvojena su i rišenja o davanju saglasnosti na Godišnji program rada Turističke organizacije grada Subotice za 2020. godinu i prvu izminu Programa poslovanja JKP „Dimničar", JKP „Subotičke pijace" i JKP „Vodovod i kanalizacija". Usvojeno je i Rišenje o donošenju Pro-

grama mira podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja grada Subotice za 2020. godinu. Za Gradskog pravobranioca postavljena je **Ljiljana Vuković Simić**, a za zaminike lokalnog ombudsmana, **Valerija Nagel Lami** i **Maja Toskić**.

Otvoreni granični prilazi s Mađarskom brez obaveze karantina

Ministar za evropske integracije **Jadranka Joksimović**, mađarski ministar spoljni poslova i trgovine **Peter Sijarto** i pridsidnik Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine **Ištvan Pastor** sastali su se u pograničnom mistu kod mađarsko-srpske granice Reske. Tom prilikom oni su saopštili da je putnički saobraćaj na srpsko-mađarskoj granici moguć brez obaveze karantina. Sijarto je kazo da je Srbija prva zemlja van Evropske unije prema kojoj je Mađarska otvorila granice, odnosno ublažila mire tokom epidemije koronavirusa:

– Odlučili smo se na taj korak posle odluke Vlade Srbije o otvaranju granica. Odlučili smo da i mi učinimo isti korak i danas od 10 sati državljani obe države slobodno mogu da prelaze granice između dve zemlje, bez obaveze karantina – divanio je Sijarto.

Joksimovićova je kazala da je to važan događaj za građane sa obadvi strane granice:

– Ovim pokazujemo da naša saradnja nije samo deklarativna, nije samo na papiru i u lepim rečima, već mi sprovodimo ono što jeste pravo dobrosusedstvo i što jesu pravi prijateljski i partnerski odnosi – dodala je ona.

– Kažemo dosta često da su odnosi dve države na istorijskom maksimumu, i ovaj današnji dan je dobra potvrda za to – naglasio je pridsidnik Skupštine AP Vojvodine i pridsidnik SVM-a Ištvan Pastor.

Apel Centra za ekologiju i održivi razvoj

Meštani Ludoške i okolni ulica već dva miseca nemaje mira, zbog buke i vibracija koje oste ko poslidicu iskopavanja naftni bušotina koje izvodi Naftna industrija Srbije. Meštani ovog dila grada odlučili su se obratit nevladinoj organizaciji.

Zvezdan Kalmar, koordinator Centra za ekologiju i održivi razvoj, napominje da je u proceduri informisanja građana došlo do prikršaja, jel oni nisu obavištena o namirama:

– Tu je gradska inspekcija imala apsolutno sve razloge da deluje, da naloži promenu vremena rada, da zahteva analizu voda. Ti ljudi piju vodu tamo, njima se buše te istražne rupe direktno kroz slojeve odakle se oni snabdevaju vodom. Oni o svom trošku moraju da analiziraju vodu. Znači, grad nanosi privatnim licima štetu da o svom trošku moraju da mere kvalitet vode, i isto tako o svom trošku moraju da mere buku, da bi mogli u budućnosti da dokazuju nastalu štetu. I ja tu ne vidim ništa drugo nego da grad Subotica zalegne, da traži od Ministrarstva i Pokrajinskog Sekretarijata da se pod hitno dijagonalnom ubrzanom procedurom reaguje, da se traži bilo kakva vrsta pravne inicijative, da se proglasi da to područje mora da bude ispražnjeno i neka ih rasele. To bi bilo najpoštenije.

Zoltan Miković iz Ludoške ulice kaže da radovi i prolazak teški kamiona potpuno otežavaje život u kadgod mirnoj ulici:

– U pitanju je više stotina kamiona, znači prolazili su ispred naše kuće nekoliko metara. Popucali su ne samo putevi nego negde i zidovi naše kuće. Ja sam, pošto imam instrument za merenje buke izmerio buku. Unutar zgrade bilo je i preko 70 decibela tokom tih radnji – kazo je Miković.

Obilužen Dan Mladosti

Subotički jugonostalgičari su i ove godine obilužili Dan mladosti, 25. maj. Posli polaganja cvića na bistu Josipa Broza Tita na prostoru 4. Mini Jugoslavije, delegacija je otputovala u positu Kući cvića u Beogradu. Kako kaže **Goran Gabrić**, pridsidnik Mini Jugoslavije, ideja obilužavanja ovog datuma je podsićanje na sve vridnosti toga doba:

– Nama ostaje da iz tih priča sačuvamo ono najbolje, da se trudimo da mladima pokažemo da sve može da funkcioniše i na drugačiji način, da zajedništvo možemo održati učestvujući u zajedničkim akcijama i aktivnostima kroz koje ćemo ponovo uspostaviti dobru saradnju.

Po ričima **Blaška Gabrića**, osnivača 4. Mini Jugoslavije, mladima se ovim putom šalje važna poruka:

– Današnja omladina je sport zapuštila, samo se govori o novcu i biznisu, a od tog nema ništa sem štete. Mi smo pripremali sletske vežbe šest miseci prija 25. maja, koje smo potom izvodili na stadionu JNA. To današnja omladina nema.

I **Mikloš Nađ Olajoš**, član Društva za istinu o Narodno-oslobodilačkoj borbi i Gradskog komiteta Komunista Srbije, rado se sića tog perioda:

– Zdravstvo koje je izniklo iz tih vremena, pa se kasnije razvijalo, dosta je doprinelo tome da Srbija danas ima zavidne rezultate u borbi protiv korona virusa. Kad se radi o obrazovanju, besplatnom školstvu, pravima radnika, danas ima razloga da negujemo te vrednosti. Subotica ima 27 nacionalnosti i mi moramo zajednički živeti i raditi kako bismo prebrodili teškoće koje su pred nama.

Dan mladosti slavio se širom nekadašnje republike sve do 1988. godine.

Donacije kompanije „Ametek" Crvenom krstu

Kompanija „Ametek" donirala je 25.000 dolara Crvenom krstu Subotice. Zafaljujuć ovoj donaciji počela je distribucija kuvani obroka za oko hiljadu i dvisto korisnika Narodne kujne, kazo je **Siniša Trajković**, sekretar gradske organizacije Crvenog krsta:

– Prepoznati Crveni krst u sredini kao kuću od poverenja kojoj će se uručiti zaista značajna sredstva za nas predstavlja veliku čast i mi ćemo se truditi opravdati poverenje koje nam je ova kompanije ukazala. Već prvi potez u realizaciji ove fondacije biće priprema paketića za svu decu korisnike Narodne kuhinje koju oni nemaju prilike često da dobiju. Budući da će biti vraćena dinamika potrošnje ovih sredstava ja ću pokušati sa kompanijom da se dogovorim da nešto tako uradimo još jednom u toku realizacije ovoga.

Posebnu pažnju „Ametek" je želio metnit na dicu korisnike Narodne kujne koji ima oko 250 – kazo je **Slobodan Anić**, direktor „Ameteka" za Srbiju:

– „Ametek" fondacija je pokrenula svoju globalnu akciju, ne samo u SAD, već i u drugim zemljama u kojima posluje. Iako su SAD trenutno zemlja koja trpi najveće posledice izazvane korona virusom, „Ametek" fondacija je prepoznala potrebu da pomogne i drugim regionima. Zahvaljujući upravo ovoj fondaciji, ali i značajnom doprinosu uspešnog poslovanja „Ametek" Srbije, mi smo u mogućnosti da doniramo 25.000 dolara Narodnoj kuhinji Crvenog krsta Subotica. Velika mi je čast i ponos što su naši zaposleni u velikoj meri volontirali i što su se prijavili za pomoć u pakovanju i distribuciji paketa. „Ametek" će i dalje nastaviti da se bavi ovakvim stvarima. Ovo nije naša prva akcija i još 2017. godine, kada smo otvarali novu zgradu,

pomogli smo 14 učenika, a planirali smo i da rekonstruišemo igralište u Tavankutu. Korona nas je sprečila u tome, ali ćemo to i učiniti čim bude prilika. Ovo je najveća donacija i ponosan sam što u ovim, ekonomski teškim vremenima, „Ametek" ima mogućnost da pomogne, što nijednom nije stala proizvodnja, a mi i dalje dižemo mere zaštite i naši zaposleni su svesni ozbiljnosti situacije. To je prepoznala i centrala fondacije i odlučila da upravo Subotica bude mesto gde će se plasirati ova sredstva.

Nakon dvomisečne pauze, zbog epidemije korona virusa, usluga pripravljanja i podile kuvani obroka u okviru programa Narodne kujne se vratila u redovan režim rada.

Paketi pomoći za zaposlene u Gerontološkom centru

Pokrajinska vlada je na svojoj sidnici 6. maja odobrila isporuku 1.670 paketa pomoći zaposlenima u ustanovama socijalne zaštite na teritoriji Vojvodine. Paketi sadrže prehrambene proizvode i sridstva za higijenu u ukupnoj vridnosti od 9 miliona dinara.

Sandra Popović radi u otvorenoj zaštiti ko geronto-domaćica. Kako kaže, paket pomoći mnogo znači jer pridstavlja znak pažnje kolektiva kojem pripada:

– Što se pomoći tiče znači, kako ne bi značilo. Znate da firma stoji iza vas. To danas moram priznati da mnogo znači. Ipak smo mi bili ti koji su na prvoj liniji.

Gerontološkom centru Subotica uručeno je 130 paketa za zaposlene sa najnižim primanjima, kazo je **Nenad Ivanišević**, direktor Gerontološkog centra Subotica:

– Mislim da su zaposleni u ustanovana socijalne zaštite pravi ne tihi nego javni heroji ovog svega što se desilo jer su uspeli na najbolji mogući način da zaštite korisnike i sve svoje porodice. Mi nismo imali zaraženog nijednog radnika i nijednog korisnika.

Predrag Vuletić, pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova uručio je pakete pomoći i obratio se prisutnima:

– Pokrajinska Vlada je 6. maja odlučila da se zahvali pre svega i da čestita ljudima koji su itekako pomogli da se sistem otvorene zaštite sačuva na teritoriji Vojvodine.

Pokrajinski sekretar Vuletić je u okviru planova rada za naredni period istakao i plan da se u skorijoj budućnosti obave testiranja na kovid virus svi zaposleni, a nakog toga i korisnika socijalne zaštite na teritoriji AP Vojvodine.

Rekonstruisan Gerontološki klub „Centar II"

Rekonstruisan klub „Centar II" svečano je otvoren u prisustvu zvanica.

Elena Parnicki, članica je kluba već pet godina. Radovima je, kako kaže, prizadovoljna:

– Ovo jako lepo izgleda sada, mada je osoblje oduvek o ovom našem klubu vodilo računa. Dopada mi se što su te pastelne žute boje, nekako oslikavaju život i osećaj koji mi imamo kada se ovde družimo.

Po ričima **Nenada Ivanišević**a, direktora Gerontološkog centra, objekat je rekonstruisan u potpunosti:

– Potpuno je energetski saniran, dakle urađena je izolacija, urađene su fasade, grejanje, hlađenje, rasveta, dakle sve ono što čini energetski efikasnim jedan objekat. Mi smo iz sopstvenih sredstava uložili jedan mali deo da bismo napravili parket, kako bi ovaj klub bio u potpunosti skinut sa mape objekata u koji treba ulagati. I ovaj objekat za nas je završen.

Prema ričima gradonačelnika Subotice **Bogdana Labana** okončani su radovi koji su započeli u novembru i koji su se i nuz pandemiju nastavili:

– Jako sam sretan što smo ovde, u novembru smo bili na početku radova i vidite i sami, bez obzira na pandemiju radovi su tekli, doduše nekim smanjenim kapacitetom, ali uspeli smo i ovaj projekat da privedemo kraju. Pogotovo što je ovaj projekat vezan za naše najstarije sugrađane koji su izneli najveći teret ove pandemije.

Stevica Deđanski, državni sekretar u Ministarstvu energetike kazo je da su iz fonda dodiljena sridstva za više od 90 objekata koji su završeni. Vlada Srbije godišnje za ove namine dodiljiva oko 500 miliona dinara:

– Ponovo bih pohvalio direktora doma i gradonačelnika. Gledajte, nije svuda tako, sve više ima opština koje to shvataju i zahvaljujući ovakvim primerima i drugi to vide pa kopiraju.

Od uloženi 14.9 miliona dinara, četiri miliona obezbiđeno je iz gradskog budžeta, a ostalo putom fonda Ministarstva energetike.

Obezbiđena sridstva za renoviranje košarkaškog terena u Osnovnoj škuli „Kizur Ištvan"

Pokrajinski sekretar za sport i omladinu **Vladimir Batez** obašo je naš grad i iskoristio priliku sastat se s **Bogdanom Labanom**, gradonačelnikom Subotice, **Nemanjom Simovićom**, članom Gradskog vića Subotice zaduženim za sport i omladinu, i **Dejanom Vukovićom**, generalnim sekretarom Sportskog saveza Subotice. Tom prilikom direktoru Osnovne škule „Kizur Ištvan" **Dejanu Anđeloviću** uručio je ugovor o sanaciji košarkaškog terena u dvorištu ove škule. Pokrajinski sekretar za sport i omladinu pofalio je saradnju s Gradom i partnerski odnos:

– Sekretarijat u protekle četiri godine ima izuzetnu saradnju sa Suboticom. Realizovan je niz projekata u oblasti sporta – 72, ukupne vrednosti 45 miliona dinara. Obuhvatili smo sanacije terena u školama, podršku kapitalnim projektima poput Gradskog stadiona, podršku vrhunskim sportistima. U toku je realizacija projekta postavljanja reflektora na pomoćnom terenu Gradskog stadiona, a u kratkom roku, uz partnersko ulaganje, sledi sanacija dvorišta u OISŠ 'Žarko Zrenjanin'. Uvek mi je veliko zadovoljstvo, i kao bivšem sportisti i kao sportskom radniku, da budem u sportskom gradu, gradu olimpijskih, svetskih i evropskih šampiona. Sa Suboticom imamo izuzetan partnerski odnos i naša saradnja može da bude primer svima.

Po ričima Nemanje Simovića, člana Gradskog vića zaduženog za sport i omladinu realizovan je velik broj projekata, a u planu su i novi:

– Već sledeće nedelje sledi otvaranje novog terena u dvorištu OŠ 'Sveti Sava', a podsetiću da je u toj školi nedavno izvršena kompletna rekonstrukcija sportske sale. Ne zaostajemo ni u oblasti omladinske politike, jer je i veliki broj udruženja koja se bave ovom tematikom dobio podršku Pokrajine.

Simović se zafalio na odnosu Službe za lokalni ekonomski razvoj, ko i Božidarki Golubović, i **Zagorki Panić**, menadžerki Grada, koji su, kako kaže, izuzetno pomogli u izradi dokumentacije i projekata.

Dan pobide brez komemoracije

Zbog aktuelne epidemiloške situacije, u gradu ove godine nije održano tradicionalno polaganje vinaca i komemoracija povodom Dana pobide, 9. maja. Članovi Društva za istinu o NOB i Jugoslaviji međutim, obratili su se javnosti saopštenjom koje prinosimo u cilosti:

„Ni sada, kada privodimo kraju borbu protiv planetarne pandemije

korona virusa, ne smemo zaboraviti 9. maj 1945. godine, dan pobede nad fašizmom. I sada i od 1941. do 1945. u toj borbi učestvujemo svi zajedno. Subotica je u borbi protiv fašizma i u koncentracionim logorima izgubila 7.104 života. Građani svih nacionalnosti su učestvovali u borbi protiv fašizma, nemireći se sa okupacijom. O tome govore i podaci o uhapšenima po šest zatvora već 1941. godine, kao i o ubijenima do kraja rata. Naš grad doživeo je i genocid i holokaust i zbog svega toga je izuzetno važno da vaspitamo i ukažemo omladini Subotice da je u osnove i biće Subotice ugrađen antifašizam. Ima dosta falsifikovanja istorije o NOB, neki bi hteli da se taj period zaboravi, ne tumače da se Subotičani nisu suprotstavljali Hortijevom, Salašijevom i nemačkom fašizmu što sve nije istina. Zbog žrtava iz NOB i zbog naše dece uvek se moramo borit protiv novih oblika fašizma, a naročito protiv svih vrsta šovinizma koji su se pojavili i 90-ih godina i do dana-današnjeg rovare protiv našeg života zajedno. Subotica i Subotičani mogu biti ponosni na svoj antifašizam", stoji u ovom saopštenju.

O značaju oralne higijene

Ukazivanje na značaj održavanja oralne higijene, spričavanje bolesti usta i zuba, posita stomatolozima radi preventive, samo su niki od ciljova obilužavanja Nedilje zdravlja usta i zuba.

Ovogodišnji slogan glasi „Zdrave navike za zdrave zube", kazala je doktorica **Zorica Dragaš**, specijalista socijalne medicine u Zavodu za javno zdravlje:

– Održavanjem oralnog zdravlja doprinosi se održavanju dobrog fizičkog, mentalnog i socijalnog zdravlja.

Doktorica **Sonja Krdžović** naglašava značaj roditelja u privenciji bolesti zuba i usta njeve dice. Stomatološka služba, kako doktorica navodi godinama unatrag obavlja sve potribne preventivne aktivnosti u škulama i vrtićima:

– Dok su deca još mala i nemaju izgrađene pokrete ruku za pranje zuba, savet roditeljima je da bar jednom u toku dana posvete pažnju održavanju higijene usta i zuba svoje dece. Kada krenu u vrtiće, deca slušaju naša predavanja i prilikom posete stomatologa, koja bi trebalo da bude bar dva puta godišnje, dobijaju savete kako se sprovodi oralna higijena, koji pribor da koriste, kakva ishrana se preporučuje i deca se toga i pridržavaju – kaže dr Krdžović.

Zbog aktuelne epidemiološke situacije koja je zaustavila gotovo cio svit konkurs za izbor najbolji likovni i literarni radova dice pridškulskog i škulskog uzrasta nije održan. Kako kažu organizatori, od njega se ne odustaje i biće organizovan na jesen.

K. S.

UREĐENJE ATARSKI PUTOVA UVIK POTRIBNO ONIMA KOJI JI KORISTE

Pomoć seoskim sridinama

Uređenje i izgradnja atarski putova uvik su potribni onima koji ji koriste. Oni su višestruko korisni, omogućavaje lakši prolazak vozila, al je njeva korist višestruka – često baš atarski put mož bit „tas na vagi" koji će zadržat jednu čitavu familiju na „didovini", na salašu.

– Pomoć seoskim sredinama i poljoprivredi koju kao lokalna samouprava nastojimo da realizujemo u što obuhvatnijoj meri, rezultat je obećanja koje smo dali - da ćemo budžetskim sredstvima izgraditi atarske puteve, pri čemu će prioritet imati putevi uz nastanjene salaše i glavni tranzitni putevi za prolazak poljoprivredne mehanizacije – kazo je gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** koji je, u društvu **Predraga Radivojevića**, direktora Javnog preduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje, i **Milutina Perunovića**, tehničkog direktora firme „Ekstra-auto transport" iz Vrbasa ko izvođača, obašo radove na uređenju prve dionice atarski putova na teritoriji Mesne zajednice „Mala Bosna".

Gradonačelnik je, tim povodom, izjavio kako je atarski put na teritoriji MZ „Mala Bosna" dužine 3.660 metara i širine tri metra, a da se radovi, započet 23. maja, čija je vridnost 7,5 miliona dinara, izvode metodom nasipanja drobljenog kamena. Radovi se finansiraje sridstvima iz gradskog budžeta.

– Ove deonice puta povezuju velik broj poljoprivredni gazdinstava. Lokalna samouprava je imala sluha za apele poljoprivrednika i stanovnika iz MZ 'Mala Bosna', 'Mišićevo' i 'Tavankut', i ovaj primer najbolje pokazuje brigu lokalne samouprave o svim građanima – naglasio je Bogdan Laban i podsitio kako je u proteklom periodu izgrađeno više desetina kilometara atarski putova, al i ulična rasvita u ruralnim sridinama di su pokriveni i atarski putovi na kojima se nalaze farme i salaši.

Ističuć značaj koji ova investicija ima za stanovnike ruralnog dila varoši, **Zlatko Gabrić**, meštanin zaseoka „Hrvatski majur", zafalio je gradonačelniku Labanu i lokalnoj samoupravi jel je ovo, kako ističe, prvi put posli 40 godina, da je realizovano povezivanje „Hrvatskog majura" s Malom Bosnom.

– Put je značajan kako za poljoprivredu, tako i za brojne salaše na kojima žive višečlane porodice s dicom – napominje Gabrić.

N. S.

POSLIDNJE NEDILJA MAJA PROSLAVILI SMO DOVE

Jedinstven običaj u svitu

U nedilju, 31. maja, bile su Dove, kod Bunjevaca od davnina velik svetac. Dove spadaje med „pomične svece“, odnosno, obilužavaje se pedeset dana posli Uskrsa. I danas su kod Bunjevaca Dove velik svetac, al je to malo kad se pogleda kako je bilo koju deceniju unatrag. Dok primećivamo tu i tamo nakićene kapije i pendžere zovom, ritko ko se sića vrimena kad je ovaj svetac bio još upečatljiviji.

– Kod našeg bunjevačkog naroda Dove su se uvik slavile tri dana. U subotu prid Dove se posti. Prvi dan Dova uvik pada u nedilju, kad se po običaju oma rano ujtru, čim zora svane, s grančicama cvata zove (simbol života, plodnosti i zdravlja) kite na kući vrata, pendžeri i strija, kapije, ograde, bunari, ako ko ima kokošinjac, svinjak, košaru i sve drugo na imanju od životne važnosti. Dove su zapovidni blagdan kad se svetkuje i ništa ne radi, već se iđe u crkvu na veliku misu – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, al i ko dugogodišnja nigovateljka bunjevačke tradicije kroz Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka“.

Za Dove se veže još jedan prastari običaj – kraljica. Danas se ovaj običaj čuva samo kroz kulturno-umitnička društva i udruženja koja se bave bunjevačkom tradicijom.

– Virovalo se kako kraljičke pisme imaje magijsku moć, te su se one pivale boginji Ljelji koja bi ji svojim božanstvom sačuvala od nevolja, boli i duševni briga. Istraživači upućivaje kako je obred Kraljica nasto u prastaro vrime, a obredne pisme posvećene boginji prolića Ljelji u vrime kad se slavi rađanje novog ži-

vota. Priuzimanjom kršćanstva naši prici običaj Kraljica vezali su nuz velik kršćanski svetac Dove, a koji pada po kalendaru u vrime litnje dugodnevnice.

Kako kaže naša sagovornica, običaj Kraljica je jedinstven u svitu i još uvik nije dosta istražen, pogotovo magijski dio obreda.

– Naši stari narodi virovali su u duhove i održavali su tušta rituala u cilju zaštite. Sam obred Kraljica je vrlo značajan za tumačenje istorije Bunjevaca, posebno zbog dobro očuvani elemenata, kako nošnje i obreda, tako i pisama.

Grupu kraljica čini obično osam curica od 8 do 15 godina.

– Prvog dana Dova oblače se u svilenu, a drugi dan u bilu rađenu svečanu bunjevačku narodnu nošnju, sa svim dilovima nošnje. Dugačke kose dan prija pletu se u sitne pokvašene pletenice. S tako raspletenim i raspuštanim kosama kraljice simbolišu dobre vile, slovenska mitska bića. U svojem ophodu iđu bose po zemlji kako bi uspostavile vezu s pricima i nebesima - božanstvom kojeg pozivaju kroz pismu. Na glavi nose krune upletene od vrbe, ukrašene ružicama od svile, pliša... Na pridnjoj strani krune ušiveno je ogledalce koje ji čuva od uroka i zlog duha. Priuzimanjom krišćanstva, dodata je mala sveta sličica, s malim križićom el đerdanom koji stvara ritam poskakivanjom i klanjanjom kod pivanja. I ogledalce i sveta sličica imaje simbol zaštite.

Kraljice iđu u paru, a svaki par ima svoje ime. Prvi par su pridnjaci el barjaktari, drugi par su kraljica i diver, treći par sabljari, a četvrti ban i banica el stražnjaci. Najmanja med njima simboliše kraljicu. Obično ji prate po dva derana – torbari el rastavljači, obučeni u bunjevačku narodnu nošnju, s popršnjakom i šubarom od jagnjećije kože, bosi, s čobanskim štapom, što simboliše čobane.

– Kraljice se skupljaje u crkvi, na velikoj misi, di počima obred. Posli mise isprid crkve otpivaje nikoliko pisama, i krenu putom i pivaje. Kapije njim se nusput širom otvaraje i rado se dočekivaje od domaćina u njeve avlije i kuće. Kroz pismu, one se mole boginji Ljelji nek pomogne domaćinima el kojem članu posebno. Posli pisme, domaćini ji počaste i darivaje. Nakon cilodnevnog ophoda odlaze u kuću, najmlađe curice – kraljice, di se čašćavaje i dile darove.

Kraljice su praćenje pismom, a one su imale razne namine.

– Kraljičke pisme još davno ispivane, prinošene vikovima, usmeno s kolina na kolino, i konačno skupljene i zapisane krajom XIX vika. Postoji priko 100 zapisni pisama, za šta su najzaslužniji Blaško Rajić, Milivoj Knežević i Ive Prčić. Pivaje se u šestercu, posli svakog drugog napiva dodaje se ime staroslovenske boginje Ljeljo. Ove pisme su vrlo značajne za istraživanje bunjevačke književnosti ko jedne od najstariji narodni bunjevački pisama.

Med pismama koje se posebno ističu je svakako slideća:

Mi selu iđemo, mi selu iđemo, Ljeljo
Selo od nas biži, selo od nas biži, Ljeljo
Mi mu ne iđemo, mi mu ne iđemo, Ljeljo
Da ga porobimo, da ga porobimo, Ljeljo
Već mu mi iđemo, već mu mi iđemo, Ljeljo
Da ga veselimo, da ga veselimo, Ljeljo
Mi ode dođosmo, mi ode dođosmo, Ljeljo
Prid najbolje dvore, prid najbolje dvore, Ljeljo
Vode zaiskasmo, vode zaiskasmo, Ljeljo

U Kulturno-umitničkom društvu „Bunjevka“ su se niz godina bavili običajima na Dove, odnosno Kraljicama, pa otud i dosta informacija i podataka iz istorije našeg naroda.

– Pokušavam svom snagom sačuvat ovaj naš prilipi običaj koji sad već cigurno lagano nestaje. Znam, održava se još valjda u Kerskoj crkvi i u Tavankutu (HKPD „Matija Gubec“) i nigdi dalje, al se ne pridaje dosta važnosti već se radi površno. Ovo nije tema za pojedince ni za jedno društvo. Privelik značaj postoji u ovom obredu i tribalo bi mu taki značaj i dat od strane cilokupnog naroda kojem on pripada – zaključiva Kata Kuntić.

N. S.

U SRIDU, 24. JUNA, U MALOJ BOSNI SE PODSIĆAJE TRADICIONALNOG OBIČAJA

Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka

U sridu, 24. juna, u Maloj Bosni se podsićaje tradicionalnog običaja kod Bunjevaca – priskakanja vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka. Rič je o tradicionalnoj manifestaciji koja se održava u okviru programa obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca - „Dana Dužijance", a nosilac dešavanja je Udruženje građana „Bunjevačka vila" u Maloj Bosni.

Epidemiološka situacija s kojom smo bili suočeni je već imala uticaj na promine planove što se obilužavanja „Dužijance" tiče, al se čini kako će priskakanje vatre bit održano gotovo ko i svake godine.

– Vodićemo, naravno, računa, o svim priporukama i maksimalno se čuvat, a pritom u što većoj miri prikazat jedan od običaja koji su vezani za Bunjevce. Kadgod je priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka bilo uobičajeno, a divane to i naši stari koji se sićaje kako su kadgod po šorovima na ovaj dan gorile vatre. Bila je to prilika za druženje i okupljanje čeljadi, pogotovo mladi, al i sačuvat virovanja koja vučemo još iz paganski vrimena – divani **Nela Ivić**, pridsidnica Udruženja građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne.

U ovom udruženju se već niz godina trude ovaj običaj sačuvat i prikazat, te ga prinet na mlađe naraštaje, a nalazi se i med inicijativama za zaštitu nematerijalnog kulturnog nasliđa. Zato se i raduje što se tradicionalno okuplja veći broj svita, te što med njima ima mladi. Često su i gosti folklorci iz KUDŽ „Bratstvo" i KUD „Aleksandrovo", pa sve bude još lipše kad mladi u narodnim bunjevačkim nošnjama priskaču vatru.

Kako divani naša sagovornica, nije slučajno što se priskače vatra, a tušta je virovanja koje su naši stari poštivali. Vatra je, naravno, ko jedan od četri životna elementa, izuzetno važna, a sam datum nosi simboliku.

– Viruje se kako baš na Svetog Ivana Cvitnjaka žito pristaje s rastom, onda počima bujat, pa se i viruje kako će vatra pomoć u tom. Takođe, važni su i vinci od poljskog cvića, i o njima ima dosta stari virovanja. Ako bi cura bacila vinac u tekuću vodu, udala bi se na stranu di voda odnese vinac. Cure su vince bacale i na dud, pa ako se zakači za višu granu, virovalo se kako će se udat u bolju kuću. Vinci su se bacali i na krov, kako bi se zaštitila kuća i imanje od groma, ampe, svakog zla... Kad bi se vatra strnila, onda bi se u žeravi „prale" noge da ne bude žuljova, a ruke da ne bude žuljova i zanoktica. Običaj je bio i taj gar posli nosit na njivu, kako bi se zaštitili usivi od nepogoda, a ako bi koja žena ostala brez diteta, onda bi bacala jednu jabuku, nek se i to dite zaštiti od svakog zla – objašnjava pridsidnica UG „Bunjevačka vila"

N. S.

STELA BUKVIĆ VEĆ DVADESET GODINA NIGUJE LJUBAV PREMA GLUMI

U životu postoji vrime za sve

Izjavom „U životu postoji vrime za sve" **Stela Bukvić** počinje svoj divan za „Bunjevačke novine", a bio je to odgovor na pitanje „Kad se počela bavit glumom?". Otkrivamo kako je to bilo prija dvadeset godina, da je imala niz uloga, manji el veći, da je dobro iznela likove i u komedijama i u ozbiljnim dilima, al će virovatno njezinu karijeru obližut uloga u monodrami „Vita Đanina".

– U životu postoji vrime za sve! Odrasla sam u jednoj nadarenoj familiji, s jedne strane dida je bio papučoš, s druge harmonikaš, mater je volila pivat, otac također. Kad sam bila mala roditelji su me tili dat učit jezike kod časni sestara, al sam ipak završila na klaviru kod časne Mirjam. Posli godinu dana sam klavir učila u Muzičkoj školi. Mater mi je inače bila dosta stroga, pa nije dala da se bavim s više vannastavni aktivnosti – divani nam Stela Bukvić.

Da postoji nadarenost za iznošenje teksta prid publikom pripoznala je učiteljica, pa je Stela Bukvić već ko učenica trećeg razreda osvojila treće misto na Opštinskom takmičenju recitatora. No, uslidili su nastavak škulovanja, sridnja škula, fakultet, poso, porodica, dica... I tako je bilo sve do 2000. godine.

Uloga Vite Đanine obilužila je glumačku karijeru Stele Bukvić

– Moj otac je bio aktivan ko pridsidnik Bunjevačke matice, a te godine se i KUD „Bunjevka" priselilo u Mali Bajmok. U Matici su počele recitatorske sekcije, a kako su moja dica već malo porasla, našlo se mista i za to. Čika Mika Jančikin nije imo nikake primedbe na to kako ja čitam pisme, i tako je to krenilo.

Naša sagovornica je obično vodila programe, a potom su počele i glumačke uloge.

– Kata Kuntić je pripoznala moj talenat i zafaljujuć njoj sam imala dosta uloga. Našle smo se. Prvo je počelo s jednočinkama, vezanim obično za kake svece, a posli su došle i veće uloge u pridstavama „Bunjevački svatovi", „Bunjevačka familija u tranziciji", „Trinajst grišni slova", „Vita Đanina", „Zemlja naši pradidova"...

Divan o ljubavi prema glumi ne mož se priredit brez divana o monodrami „Vita Đanina".

– Sve je kulminiralo tim projektom. Nisam bila sigurna kako ću ja to moć, pa to je Vita Đanina, to je Mara Đorđević Malagurski, to je monodrama od sat i po... Dobila sam tekst i pročitala ga. Kako sve tekstove doživljavam emotivno, prvo sam se isplakala, a onda sam počela gradit lik kako sam mislila da je tribalo. Pripravljanje je trajalo šest miseci. Pročitala sam tekst u telefon, pa bi svaki dan, kad krenem od kuće na poso (za šta mi triba 30-40 minuta), metnila slušalice u uši i učila dio po dio.

I kad je došlo vrime da se razastre viranga i otkrije Vitu Đaninu prid punom salom u pozorištu, krenilo je izvođenje pravog remek-dila.

– Nisam imala tremu, ponele su me emocije. U jednom mistu sam zapela, nisam čula ni šaptača, pa sam bisno čupala perje dok se nisam sitila šta triba kazat. Jedan dio sam priskočila, imala sam 3-4 pogriške, kad se dešavalo da se ne možeš sitit početka teksta, pa onda bude malo duža dramska pauza... Sićam se i jedne anegdote s te pridstave. Snimatelj RTV-a Slobodan Gabrić je tribo samo snimit početak pridstave, pa onda otić. Međutim, toliko se zagledo da je osto do kraja, i ženi je kazo da mora ostat. I to mi je bilo dosta, to da je moro ostat. Ne triba me niko falit, znači mi samo kad znam da sam privukla pažnju i da sam donela priliku nek se čuje i o našim piscima, običajima...

Prava je šteta što je „Vita Đanina" izvedena samo jedared. Namiće se pitanje dal bi Stela Bukvić opet mogla obuć „kostim" junakinje pripovitke Mare Đorđević Malagurski.

– Pitali su me već nikoliko puti, al mislim da ne bi. Nemam ja više tu pamet. To je bio taki momenat kad se sve složilo. Kako sam i kazla, za sve postoji vrime, a onda je bilo vrime za to.

Uslidio je zatim još jedan izazovan projekat, uloga u pridstavi „Zemlja naši pradidova", tačnije, tri uloge.

PISNIČKO VEČE ZA SIĆANJE

Nuz uloge u pridstavama Stela Bukvić je iznela i više pisnički večeri, a jedne se obaško sića.

– Ana Petrov Beba je izdala knjigu pisama njezine matere. Obukli su me u crno, povezali maramu, a ja sam čitala pisme. Kad se sve završilo Beba je došla, poljubila me i kazala „U tebi sam vidila moju mater". To je meni tušta značilo.

– U tri čina je svako od nas imo drugačiju ulogu. Morali smo svatit kako izmed svakog čina moramo prisić, i postat kogod drugi. Tušta smo vežbali, a i Kata nam je pomogla, jel ona kad piše tekst za ulogu, piše je većinom po nama, po tom šta ko mož iznet, a trudi se od svakog izvuć ono najbolje.

Uloga je bilo razni, a iz svake je, divani nam Stela Bukvić, štogod naučila.

– Glumila sam i u komedijama, al i tamo di nema komedije. Jel, kad mater udaje ćer, onda tu ima i tužni momenata, ozbiljni divana. Pa ni u „Tranziciji" nije sve komedija. Sve su to uloge iz života, a u životu je sve mišano, ima komedije, ima ozbiljnog divana, pa i plakanja. Trudila sam se sagledat svaku ulogu, prinet poruku, a nisam samo ja učila uloge, nego su i uloge učile mene o životu, iako često nisam bila taka žena ko likovi koje sam glumila.

„Zemlja naši pradidova" bila je i poslidnja pridstava u kojoj je naša sagovornica glumila, a nada se da će ji bit još.

– Bilo je divana da će bit štogod ove godine, al je stigla ova nevolja s korona virusom. Nadam se da ćemo, ako Bog da zdravlja, još malo radit, jel je to meni rana za dušu. Volila bi da ne pristanemo, da imamo i dalje kontinuitet, pa da se i kodog drugi odvaži latit se režiranja i pripravljanja pridstava. Samo nek se nastavi divanit bunjevački. Tušta smo uradili, i ne bi bilo dobro sad stat.

U pridstavi „Zemlja naši pradidova" glumci su pripravljali tri uloge odjedared

Ne mož se zaobać ni pitanje zašto je i dalje običaj da se bunjevački koristi kad triba reklamirat štogod smišno, prosto – stereotip kako su Bunjevci taki narod i dalje se mož čut svakodnevno, a najvećma s radio-stanica u našoj varoši.

– Vuče se to iz prošlosti, kad nisi smio divanit bunjevački van kuće, jel bi oma bio ismijavan. Tako je bilo i dok sam bila mala. Bunjevački bi divanili kući, a kad bi zatvorila vrata za sobom, krenila bi oma tadašnji srpsko-hrvatski. Zbog novi generacija dice sam, izmed ostalog, ovo i počela radit. Mož se na našem bunjevačkom i divanit o svim ozbiljnim stvarima, al moramo počet sami to radit. Nek nam se više niko ne smije. Bunjevci nose lipotu divana iz kuće, Bunjevci nisu narod za ismijavanje, Bunjevci su pošten i radan narod, Bunjevke su časne žene, dobre matere koje odranjivaje i dicu da budu dobra. Nismo mi za ismijavanje!

N. S.

U PRIPREMI NOVA IZDANJA NA BUNJEVAČKOM JEZIKU

„Bunjevački prigled" uskoro

U narednom periodu prid ljubitelje bunjevački riči tribala bi bit nova izdanja. „Bunjevački prigled", broj 8 i 9, za 2019. i 2020. godinu je već u štampi, a ideja je da ove godine izađe i broj 10.

– Novo izdanje nosi niz interesantni tekstova. Na primer, biće divana od deset godina postojanja i rada postojanja Udruženja građana „Bunjevci" iz Novog Sada, a autor, prof. dr Aleksandar Raič se osvrnio na 1945. godinu, kroz aspekat pisma koje je prija dvi godine Slaven Bačić uputio Igoru Miroviću, pridsidniku Vlade AP Vojvodine, a ima tu i razni istorijski tekstova koji donose dosta stvari o Bunjevcima koje nismo znali – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, koja je aktivna u UG „Bunjevci" iz Novog Sada, koje i stoji iza „Bunjevačkog prigleda".

U saradnji UG „Bunjevci" i UK „Centar za kulturu Bunjevaca" kreće rad na još jednom izdanju.

Aleksandar Raič

– Počinje rad na izdanju koje se tiče popisa stanovništva u protekli deset godina, al će sadržat u sebi sve dostupne popise stanovništva. Biće to jedna vrsta svidočanstva, sa svim dostupnim brojkama, s pogledom na to šta se sve dešavalo s našim narodom, nuz stručnu analizu ti popisa.

N. S.

JELENA I STEVAN ČOVIĆ I PORED TEŠKOG ŽIVOTNOG PUTA NE ODUSTAJU OD SVOJI SNOVA

Zaokružena ekološka i društveno korisna pripovitka

Nije snig da pokori svit, već da svaka zvir svoj trag pokaže", veli narodna poslovica, a **Jelena** i **Stevan Čović** će sigurno ostavit dubok trag. I nuz teške životne okolnosti u kojima je opaka Batenova bolest odnela njevo najmilije, ne žale vrimena, truda i sridstava uradit štogod za druge. Prija nikoliko godina su bili med osnivačima Udruženja za unapriđenje i razvoj zajednice „San", a sad ubiraje prve plodove projekta organske proizvodnje koja je višestruko korisna.

Jelena i Stevan Čović

U toku je proces sertifikacije organske proizvodnje, a jaja su već našla put do kupaca

– Naše udruženje nosi ime „San" jel mi sanjamo o kakom boljem sutra, a to za nas znači da svi imaje jednaka prava i da živimo zdravijim životom. Iz lični razloga smo vezani za dicu s invaliditetom i tili smo našu ljubav prema dici i prirodi zaokružit u cilinu. Imamo na Ljutovu farmu glista, proizvodimo humus, a sad smo pripovitku nadovezali s kokama. Cilj nam je proizvodit zdravu ranu, organizovat radionice za dicu i odrasle s invaliditetom, al i sve, pogotovo najmlađe, učit zdravom životu, te im pružit mogućnost naučit štogod novo i boravit u prirodi – objašnjava Stevan ideju oko koje je nasto projekat koji je podržan od strane „Centra za razvoj civilnog društva" iz Sarajeva, kroz regionalni projekat s ciljom da se mala udruženja finansijski osamostale.

Ovo je, kako kaže Jelena, prvi ovako ozbiljan projekat s kojim su se uvatili u koštac.

– Imali smo saradnju s „Kolevkom" i Udruženjem „Zajedno" u kontekstu da dici i odraslima s invaliditetom kroz radnu terapiju pružamo kaka nova iskustva. Sad je ideja da od ostvarenog profita kroz organska jaja razvijamo dalje projekte koji za cilj imaje pomoć dici, kako onoj sa invaliditetom, tako i zdravoj, kroz razvoj svisti o zdravoj rani, zdravom životu, al i kroz koncentraciju na vaspitanje, odrastanje dice, njeve probleme...

Prema ričima sagovornika ne mož se divanit o zdravoj hrani, ako se ne pogleda šira slika. Zato je i njev projekat jedinstven u Srbiji.

– Mora se vodit računa o pilićima koji se nabavljaje, o rani koju oni idu, al i o mistu di će koke rast i nosit jaja. Zato smo se odlučili za „ekološki kokošinjac", odnosno objekat od slame, dok koke, naravno, imaje dovoljno prostora na otvorenom. Slama u izgradnji nas interesuje od ranije, a sad smo dobili i priliku tako štogod i napravit. Tušta nam je pomogo građevinski inžinjer Lehel Horvat, pripravio nam je idejni projekat i instrukcije, a uglavnom smo na izgradnji radili supruga i ja, nuz pomoć porodice, prijatelja, članova Udruženja... – divani Stevan, dok je Jelena dodala kako je cio projekat bio zahtivan i da je njegova realizacija potrajala duže neg što su očekivali.

„Ekološki kokošinjac" nasto je od drveni greda ko noseći elemenata, zidovi su od slame, mazani su blatom, a u temelje je, u cilju recikliranje, ubačena i piljevina u plastič-

U svim fazama izrade ekološkog kokošinjca najveći dio posla izneli su upravo Jelena i Stevan Čović, a saznanje da svojim rukama mogu napravit svašta donelo je novu dozu samopouzdanja i snage nastavit dalje

nim balonima. Prema proračunima stručnjaka, ovaki vid gradnje daje ekvivalent zidu od opeke s 25 cm stiropora izolacije.

– Što se organski jaja tiče, postoji potražnja, al je ponuda mala. Nuz zdrave uslove držanja, ranimo ji glistama koje imamo, organskom ranom, naklijalim zrnom koje smanjiva troškove, a opet povećava zdravlje koka. Kad dodamo i namiru da u sve uklopimo rad s osobama s invaliditetom i dicom, onda je ovo zaista drugačije od onog što drugi rade – nastavlja Stevan.

Pilići su se u „eko kokošinjac“ uselili početkom novembra prošle godine, a ovog prolića stigla su i prva jaja. Naravno, početni period nije proteko brez teškoća.

– Imali smo tušta problema s predatorima i nedostatkom vrimena jel nam je ostalo dosta posla, al smo se uspili sustignit. Koristimo, kako smo planirali, samo organsku ranu, odnosno organske žitarice, a u nabavku katkad iđemo čak do Banatskog Karađorđeva. Koke su počele nosit, to nam stvara radost, i očekivamo da imamo izmed 150 i 200 jaja na dan. Dio koka smo, nažalost, izgubili zbog predatora, virovatno su u pitanju bile lasice, a odnele su nam zimus 100 pilića. Tako da planiramo da nuz postojeće jato od 250 koka do kraja godine dođemo do 300-350 koka.

U momentu pisanja teksta proces sertifikacije organske proizvodnje bio je pri kraju.

– Ostala nam je još jedna kontrola od strane sertifikacione kuće i slidi potom zvanični sertifikat da proizvodimo organska jaja. Zasad jaja prodajemo najvećma u Beogradu i Novom Sadu, a manje u Subotici, a muštерije smo uglavnom našli priko društveni mreža.

Njevo udruženje je neprofitno, te će ostvarena sridstva bit usmirena na doprinos zajednici.

– Cilj je da projekat zaživi, da se finansijski sam održava, a sve što pritekne biće uloženo u društveno korisne delatnosti, radionice... štogod što doprinosi zajednici – divani Stevan koji je daleko od svoje struke za koju se školovo, apsolvent je istorije, al ne odustaje od zacrtanog puta.

– Mnogi i danas odlaze iz države, imali smo i mi priliku, imamo je i dalje, al mi se čini da je to lakši izlaz. Ne znam dal je to dobro, al mi ne tražimo lakši izlaz, neg način kako bi se borili i napravili tu štogod bolje.

Jelena je za profesionalna interesovanja uvik birala ona koja su vezana za dicu, a u tom smeru je išlo i škulovanje, kroz oblasti psihologije i obazovanja. Otkriva i da su ona i suprug „različiti, a isti”. U jednoj rečenici sve je objašnjeno: **„Stevo voli prirodu i dicu, a ja dicu i prirodu!”**

– Često i u meni samoj postoji pitanje: „Zašto ja ovako štogod radim?”. I onda, kad pogledam unatrag i vidim kako sam postigla štogod, kako sam komegod pomogla, da sam doprinela da se desi kaka promina dobijem odgovor. I kad pogledam na ovaj naš „eko kokošinjac” nuz saznanje da smo to uradili mi, sami, našim rukama, dobijem snagu, samopouzdanje.

Dok čekaje dvadesetogodišnjicu mature i kratak povratak u škulske klupe Gimnazije „Svetozar Marković” di je njeva ljubav rođena, a kasnije iskaljena kroz nimalo lak životni put, ne mogu, a da ne promisle o svemu onom što je iza, al i isprid nji.

– Sićam se perioda kad su naši vršnjaci išli na fakultet, a mi smo počeli s idejom oko farme pužova. Živili smo u šumi, u vikendici, želili smo bit u prirodi, imali smo i „pet-šop”, sve je bilo vezano za ekologiju i za dicu. Život nas je dosad vodio takim putom da nije sve uspilo, al se nadam kako će se sve jedared isplatit. Ne želimo da nam se život svede na rad u firmi od 9 do 17 da bismo platili za život, neg štogod više. Možda malo kaskamo finansijski, al, isplatiće se, uradićemo štogod korisno! **N. S.**

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Stigo nam jun

Stigo nam je jun misec, šesti u ovoj godini, a naši stari bi kazali, „Ladan juni sve pokunji". Ako je jun ladan, to je škodilo svačem, pilići, pućići, pačići, guščići, morčići i drugi sitan josag što je išo po ledini bi prozebo, pa slabije napridovo. Na njivama bi žutilo, u baščama, a i voće bi slabije zrijalo.

Ređaje se poslovi

U junu je bilo zdravo tušta posla, zagrćo se krumpir, kuruzi i suncokret, a ko je imo dola i travu bi kosio, tako da je poso vijo jedan drugog. Na njivu su išla sva mlađa čeljad, na salašu su ostajali oni najstariji i dica, koja su tušta mogli pomoć didi i majki. Kad pogledamo ovu našu zemlju di mi Bunjevci živimo, vidimo da je to najplodnija zemlja u ovim krajovima. Kad su se naši prici doselili ovamo, to su bile slabo naseljene pustare. Oni su ji počeli pomalo krčit i obrađivat, pa i josag odranjivat, što je tribalo za ranu, mesa, mlika i jaja.

Misec kruva

Svaki misec je imo svoje lipote, poslove, svece koji su se naši prici zdravo pridržavali, čuvali i nigovali i prinosili na mladi naraštaj koji dolazi. U aprilu je bio Uskrs, zatim i polivači, u maju Dove, kad se kiti zovom i kad iđu kraljice. Jun je misec kruva, a kruv je dar Božiji. Za kruv se molimo i u Očenašu, „Kruv naš nasušni daj nam i danas". Kruv je kadgod bio najvažnija rana na svitu. Pridpostavlja se da su prve sorte žita nađene u Jerihonu još prija Krista, oko 6500 godina. Al cigurno ga je bilo od pos-tanka svita, kad je Bog kazo prvim ljudima, što vidimo u knjigi postanka 3:19 „Sa znojom lica svojeg išćeš kruv, dok se ne vratiš u zemlju od koje si uzet, jel si pra i u pra ćeš se vratit". To je bila sudbina zemljoradnika, jel se kadgod teškom mukom dolazilo do kruva. Kad su imali brašna znali su od njega ispeć kruv. Taj kruv nije bio ovaj današnji, to je bio brezkvasni kruv kojeg su pekli oko vatre.

Sveci u junu

Oko Svetog Antuna mogle su se vidit prve krstine ječma, a ječam se kosio malo zeleniji, jel kad zdravo sazrije, vlaće se odvrćalo pa bi očo u propast. Svaki veći poso naši prici su počimali ričima „Bože pomozi i blagoslovi". Na Svetog Antuna se nije radilo, jel su naši prici zdravo poštivali i slavili ovaj svetac. Isprid kipova su palili sviće i molili za pomoć u bolesti i svim drugim nevoljama. Svetog Ivana Krstitelja zovemo Ivan Cvitnjak, a slavimo ga 24. juna. Na taj dan smo brali poljsko cviće i nosili u vazu isprid slike Svetog Ivana i pleli vinčiće koje su curice mećale oko glave. Bio je jedan običaj kojeg pamte samo oni najstariji, da se na Svetog Ivana Cvitnjaka priskače vatra. Pridveče se donese lipe suve slame kod bunara, pa se pomalo loži i priskače vatra. Svi su priskakali dica, mladi, pa i stariji. Kad sva slama izgori, onda se ta slaba žeravica gazila da ne bude naboja, to se izbaci na tabanama slično ko kurije oko. Zdravo je bolilo, a lika mu nije bilo. I s prstima su razgrćali žeravicu, da ne bude zanoktica.

Jel nestalo stida?

Kad sam ja bila dite, nabrala sam tušta feli poljskog cvića, a jedno krupno je u sridi imalo višnjevu bobicu. Moja stara nana je kazala da je to stid. Kad je ona bila dite, ta bobica je bila veličine krajcare, pa kako je nestala stida med svitom tako se bobica smanjivala. Kad bobica sasvim nestane, onda će bit pokvarenost, niko se nikog neće stidit. „Ti si još mala, pa ne razumiš, a kad odrasteš vidićeš", kazala je moja nana. Koju godinu sam gledala stid, pa mi se činilo kako je bobica uvik ista. Kasnije je bilo zabranjeno ložit vatru na otvorenom, kad počme žito zrijat, pa se više nije vatra priskakala. Poljsko cviće su uništili herbicidi, nestali su salaši, i slike Svetog Ivana Cvitnjaka. Od tog doba je prošlo tušta godina, ja sam niki dan išla pačirskom prugom koja je odavno porušena, i u jednoj doljači ugledam lipe velike cvatove stida. Priđem bliže i dobro pogledam, al nema više višnjeve bobice. Samo na dva cvata sam vidila višnjavu bobicu, al malu ko makovo zrno. U mislima se vratim u ditinjstvo, sitim se mamini riči, bobica je nestala, al je ostala istina kako nema više stida med svitom, ne stide se ni stari ni mladi. Sve je više svađe, ubistava, silovanja, bluda i nedoličnog oblačenja.

A. V. K.

Svatovski običaji

Na veridbi su se dogovarali kad će bit svatovi, a to je obično bilo jedno misec dana posli veridbe. To je bilo dosta da zovu goste u svatove, i jedna i druga strana. Građansko vinčanje je moralo bit tri nedilje prija crvenog vinčanja. Bilo je pravila da se mladi još bolje upoznaje i vide jesul spremni na taki važan korak u životu. Desilo se i da se kogod pridomisli, a građanska vinčanja su se mogla poništit i izbrisat iz knjige vinčani, a crkvena su bila za cio život. Za tri nedilje je u crkvi bilo naviš-ćeno vinčanje. Svećenik je na svetoj misi pročito imena mladenaca, roditelja, pa ako bi kogod znao kaku zapriku med njima, bio je dužan obavistit crkvu. Posli veridbe su svekar, svekrva i divojka išli kupovat ruvo za snašu. U kadgodašnje vrime nisu kupovali bilo ruvo, već u boji nek ga mož i posli oblačit. Sad su se obadvi strane pripravljale za svatove koje su pravili svaki na svojem salašu.

Vinčanje je kadgod bilo nediljom poslipodne. U nedilju ujutru su išli momak i divojka da se ispovide i pričeste u crkvi. Kod divojačke kuće su gosti dolazili prijapodne, pa je tu bila svečana svatovska užna, čorba, meso, sos, pečenice i kaki slatki kolača, a od pića vina i rakije. Tako su se gosti veselili, a svirci svirali i pivali. Snašine drugarice su bile enge, one su imale perlice u kosi, a drugi gosti s divojačke strane se nisu kitili. Kad momačke kuće su gosti dolazili poslipodne, tu su ji dočekivali svirci koji su svirali svatovac sve su goste kitlili perlicama. Neudate, neoženjene i dicu su kitili tako da je cvat na perlici okrenut gori, a udatima i oženjenima je okrenut doli, da se zna koje su momci i divojke.

Gosti nazdravljaje, piju, igraje, pa kad dođe dogovoreno vrime krene jedan dio gostivi u oblazače kod snaše, da vide jel sve u redu. To je običaj iz davnina, kad su se ženili i udavali na daleko, a bilo je slučajova da divojka ode za drugog, el pobigne od kuće. U kadgodašnje vrime nije bilo telefona da bi se mogli čut. Kad oblazači dođu kod snaše, svi posalaze s kola, odigraje koju igru pa se vrate. Sad pođu rad snaše, prvi iđu mastalundžije, drugi kum i đuvegija, treći stari svat i starosvatica, pa svi drugi gosti redom, a konje su kitili pantlikama. Kad stignu snašinoj kući, sađu mastalundžije i đuvegija koji unese snaši buket, drugi gosti nisu salazili. Svirci pivaje žalosne pisme, „Okreni se mila ćeri kaži majki fala, koja te je odranila pa te drugom dala", „Zbogom majko, zbogom oče, zbogom mili rode, od danas ću ko gošća dolazit ode". Snaša poljubi oca i mater u ruku i zaplače, svirci pivaje „Što si rekla đuvegiji da će za njeg poći, a sad suza suzu stiže, a nema pomoći". Izvedu manstalundžije snašu na karuca kod starog svata svirci pivaje „Metla nogu na vitinu onda kaže neću, a na kuma namiguje da se kola kreću".

Kad krene snaša baci priko glave maramicu, s kojom je trla suze, da je ne prate u novom životu. Kogod od muškaraca razbije bocu vina o točak starog svata, što je značilo da više nema povratka u divojački život. Sad krenu na vinčanje, po redu kako si došli, a za njima su snašini svatovi. Kadgod roditelji, ni jedni ni drugi, nisu išli na vinčanje. U crkvi mladence svećenik vinča, oni poljube propeće, na kojeg metnu dva prsta i obećaje prid Bogom jedno drugom ljubav i virnost dok ji smrt ne rastavi.

Sveci koji se spominjemo

Blaženu Divicu Mariju slavimo ko majku crkve 1. juna. Prisveto Trojstvo slavimo 7. juna, a tad je Isus uzašo na Nebo, sidi s desna Boga Oca svemogućeg, odkaleg će doć, sudit živima i mrtvima. Tako su Bog otac, sin i Duh sveti u obliku goluba, koje slavimo ko Sveto Trojstvo. Brašančevo-Tilovo slavimo 11. juna, na taj dan se svečano slavi prisveti oltarski sakrament Isosovo tilo i krvi i svećenički red, koje nam je Isus ostavio na Velik četvrtak, na svojoj poslidnjoj večeri, al se čerez Isusove muke i smrti nije moglo tako svečano slavit, pa se zato slavi na Brašančevo.

Svetog Antuna Padovanskog slavimo 13. juna. On nije svetac samo Padove, već cilog svita i zaštitnik svakog od nas, brez razlika na boju kože i naciju. Sveti Antun je Boga ljubio, pa je ko ljiljan cvato prid Gospodinom. Svoj zemaljski život provo je u Lisabonu i Padovi. Ljudi su molili i tražili pomoć od Boga, po zagovoru Svetog Antuna, za zdravlje, sriću u josagu, za izgubljene stvari i druge potribe. Novce što su virnici davali za uslišene molitve, Sveti

Antun je sve davo za krušac sirotinje. Sveti Antun je umro mlad, u 35. godini života, 1231. godine, 13. juna u petak pridveče. Odneli su ga u Padovu i saranili ga u Crkvi Blažene Divice Marije po njegovoj želji. Bog ga je proslavio po najmlađima, dica su trčala ulicama i vikala umro je svetac, umro je Sveti Antun.

Rođenje svetog Ivana Krstitelja slavimo 24. juna. On je priteča Isusa Krista, on je išo isprid Isusa poravnat putove i navistit njegov dolazak, ljude koji su privatili viru kršćavo je vodom i kazo njim: „Za mnom dolazi jači od mene, on će vas krstit Duhom svetim". Ivan je krstio Isusa u riki Jordanu. Živio je sveti pokornički život, čerez velike vire bio je progonjen i zatvaran. Kralju Heraldu je kazo kako ne smi imat ženu svojeg brata, na to se Herodijada uvridila, pa je nagovorila svoju ćer nek traži od kralja glavu Svetog Ivana Krstitelj na pladnju.

Svetog Petra i Pavla slavimo 29. juna. Sveti Petar i njegov brat su bili ribari, sidili su na lađi i krpili mrižu. Kad je Isus naišo pozvo ji, oni su oma sve ostavili i pošli za Isusom. Isus Krist je Petra izabro za poglavara svete katoličke crkve i kazo mu „Tebi dajem ključove od raja, štogod svežeš na zemlji bit će svezano i na nebu. Ti si Petre stina i na toj stini ću sagradit crkvu svoju, koju vrata paklena neće nadvladat dovika".

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Poslastica sa pekmezom

Čorba od povrća

40 deka graška
1 krumpir
1 šargaripa
1 peršin
1 glavica crnog luka
1 kašika začina
1 kašika ulja
½ kašike brašna

U labošku nalit 3 litre vode, kad provre metnit grašak, krumpir i zeleniš isičen na manje kocke, dodat začin.

Kad se skuva napravit zapršku od ulja i brašna, pa kad provre skinit s vatre.

Šnicle u saftu

2 pilećija bila mesa
2 kašike brašna
malo soli
kašika masti
malo papra u zrnu
komad lovora
1 bili luk

Bilo meso isić na šnicle, pa ji izl-upat i svaku uvaljat u brašno koje smo pomišali s malo soli. U tavu metnit mast, pa kad se zagrije mećat šnicle. Kad porumene s jedne strane, privrnit na drugu. Kad se sve zapeku, vratit ji u tavu, nasickat malo bilog luka, metnit papar i lovor i nalit malo vode. Poklopit, pa metnit na kraj šporelja nek malo prokrčkaje i odmekšaje.

Torta s pekmezom

5 jaja
5 kašika brašna
polak praška za pecivo
6 kašika šećera
4 kašike pra čokolade
20 deka pekmeza
10 deka margarina

Smekšani margarin umutit sa šećerom i žumancetom, dodat čokoladu, brašno s praškom za pecivo i snig od biljanaca, promišat pa salit u okruglu tepciju namazanu i posutu brašnom i peć. Kad se ispeče, prisić po sridi da se dobiju 2 kore. Jednu koru namazat s 20 deka pekmeza od zerdelija, pa metnit drugu koru. Za glazuru uzet 20 deka čokolade za kuvanje, 10 deka margarina. Čokoladu rastopit, pa u vruću dodat margarin, mišat nek se izjednači, pa primazat tortu odozgor i okolo. **A. V. K.**

VRIDNA NAGRADA ZA MILANA STEPANOVIĆA IZ SOMBORA

Zlatno pero Ravangrada

Zavičajni istoričar i publicista iz Sombora **Milan Stepanović**, ujedno i dugogodišnji saradnik „Bunjevački novina", ovogodišnji je dobitnik vrednog priznanja „Zlatno pero Ravangrada". Rič je o priznanju koje se dodiljiva Somborcima koji su svojim radom ostavili dubok trag, a dodiljivaje ga Kulturni centar „Laza Kostić" i Udruženje građana „Ravangradsko proleće".

– Odavno je jedan naš književnik rekao da je svako od nas dužan svome zavičaju. Taj dug nije neki teret ali jeste ono što ljudi koji pišu i bave se umetnošću vraćaju tokom celog života. Mislim da je zbog toga, upravo ova nagrada, veoma važna kao motiv za dalji rad. Rezultat svih mojih dvadeset sedam napisanih knjiga odnosno trideset napisanih a dvadesetsedam objavljenih do sada, su uglavnom arhivska istraživanja o prošlosti Sombora i somborske okoline ali i šireg područja Bačke i Vojvodine – kazo je tom prilikom **Stojan Berber**, pridsidnik UG „Ravangradsko proliće", te je nastavio:

– Ne može svaki grad da ima zlatno pero. To može grad koji ima dobru kulturnu i prosvetnu prošlost i koji ima značajan broj stvaralaca pisane reči, a to Sombor zasigurno ima. Milan Stepanović, zavičajni istoričar, je čovek koji je napisao nekoliko vrednih knjiga o istoriji Sombora koji po mom ličnom mišljenju važi za osobu koja najviše zna o istoriji Sombora.

U svom obraćanju po dobijanju vrednog priznanja Stepanović se podsetio kako se Somborci već dva i po vika sa uspihom bave pisanom riči.

– Još od Vasilija Damjanovića, gradskog senatora i gradonačelnika slobodnog i kraljevskog grada Sombora, koji je svoju knjigu, na skoro čistom narodnom srpskom jeziku, objavio 1767. godine, pa sve do danas, zbilja je impozantan broj Somboraca stvarao pisanu reč. Bilo da je reč o piscima, bilo o izdavačima, knjižarima, bibliotekarima ili štamparima, ovaj duhovni stalež „oboleo od slatke i otrovne bolesti knjige", mada večito mučeći muku s materijalnim sredstvima, već više od 250 leta strpljivo, uporno i sistematski ostavlja svom gradu tragove neprekinutog misaonog kontinuiteta i nepropadljivog duhovnog oreola. Valja nam imati na umu da smo i mi, koji se danas bavimo pisanom reči, samo deo tog niza, te duge spisateljske leje koja je imala svoje blistave izdanke poput Avrama Mrazovića, Laze Kostića ili Veljka Petrovića, ali i skoro nepoznate, sada već pomalo zaboravljene spisatelje i prevodioce, koji, prosto, nisu odoleli porivu za perom. Svaki od tih tragova danas predstavlja dragocenost, bez obzira koliko je odjeka i odaziva imao ili izazvao – divano je Stepanović, izmed ostalog.

Milan Stepanović prima nagradu (foto: www.025.rs)

U toj dugoj istoriji od dva i po vika, itekako ima mista i za ovogodišnjeg dobitnika „Zlatnog pera".

– Sombor je još od rane mladosti moje neiscrpno nadahnuće u mnogim poljima interesovanja. Moram da priznam kako sam, kao dečak, sedamdesetih godina prošlog veka, oprezno, sa skrivenim nožićem, te sa velikom tremom potencijalnog prestupnika, u večernjim satima skidao sa oglasnih stubova u centru grada po par plakata kojima je najavljivana manifestacija „Somborski medicinski dani" jer su na sebi imali grafički stilizovan stari grb slobodnog i kraljevskog grada Sombora, koji se tada, na drugim mestima, nije mogao videti ili sresti. Pažljivo sam opsecao taj grb, lepio ga na hamer-papir i stavljao ga na zid svoje momačke sobice, jednako onako kako su moji vršnjaci lepili postere rokzvezda. Sakupljao sam kao dečak stare fotografije Sombora, obilazio biciklom baš svaki njegov i najzabitiji kutak, upoznavao mu dušu i gutao priče starijih o prošlosti grada i sve više se zaljubljivao u njega, tako da sam se, povremeno odlazeći iz Sombora, već unapred radovao – povratku. Kada sam, kao mladić, počeo da radim u poznatoj somborskoj knjižari „Laza Kostić", imao sam priliku da susrećem i slušam mnoge ugledne stare Somborce, od kojih su neki i sami iscrpno pisali o njegovoj istoriji. To je samo još više rasplamsalo moje zanimanje za ovu temu, te sam uporno tragao za svakom vrstom literature o prošlosti grada do koje sam mogao da dođem.

Velik doprinos Stepanović daje upornim i pridanim istraživanjom o istoriji Sombora.

– Prva ozbiljnija arhivska istraživanja vezana za prošlost Sombora (a ta istraživanja postaće, vremenom, neka vrsta moje opsesije ili pasije), započeo sam u somborskom Istorijskom arhivu devedesetih godina prošlog veka. Vremenom, ona su se širila i izvan Sombora, pa sam počeo da istražujem po arhivima u Novom Sadu, Sremskim Karlovcima i Beogradu, ali i u Kaloči i Budimpešti – gde god je bilo jasnijih tragova vezanih za prošlost Sombora. Informatička era i pojava interneta znatno su mi olakšali takvu vrstu istraživanja, te sam mogao da pretražujem i one arhive koji mi fizički ranije nisu bili dostupni. Vremenom sam sakupio preko 10.000 stranica kopirane arhivske građe, a barem još toliko skenirane građe

posedujem i u digitalnom obliku. To je ogromna, ali već sasvim sistematizovana građa, koja je neophodan preduslov za bilo kakvo ozbiljnije bavljenje širim i opštim temama prošlosti Sombora.

Svoje prve radove i manje knjige objavljiva od 2001. godine, a nedavno smo i u „Bunjevačkim novinama" objavili prilog o njegovom najnovijem izdanju „U tom Somboru – Grad u prizmi stoleća", a i tamo smo naglasili kako je svako njegovo dilo zaista vridno, bogato podvučeno istorijskim podacima, a opet vrlo čitljivo i zanimljivo.

– Kao autor, nastojao sam, da u što većoj meri, sadržina mojih radova i knjiga bude lišena površnosti, improvizacija, mistifikacija, nekritičkog prepisivanja ranijih autora i neanalitičke upotrebe podataka, kao i bilo kakvih istorijskih manipulacija sa nacionalnim ili ideološkim predznakom. Jednostavnije rečeno – da bude naučno nepristrasno napisana. Uveren sam duboko da je to jedini način da delo koje se bavi istorijom opstane i položi ispit vremena.

Na kraju je i svoj rad i ljubav koju ulaže u otkrivanju zaboravljeni detalja o istoriji svoje varoši Milan Stepanović opiso ričima **Ive Andrića**:

– Ono što je prošlo za mene je, u stvari, jedino jasno i jedino – moje. Minuli životi i događaji jedini su koji uistinu postoje, jer imaju sve svoje dimenzije i ne mogu slagati ni prevariti. Može se samo ljudski sud o njima menjati, ali oni sami ostaju takvi kakvi su, verni i jasni, nepromenljivi i večiti, posvećeni smrću i nestankom, a vezani za život zauvek i nerazdvojno.

Manifestacija u okviru koje se dodiljiva nagrada, kako je kazala **Vesna Paštrović**, direktorica KC „Laza Kostić", utemeljena je u čast dana Ćirila i Metodija koji su glagoljicom utrli put slovenske pismenosti .

N. S.

ZNAMENITI BUNJEVCI – LAZAR STIPIĆ (1890-2020)

Bunjevcima na dar

Ove godine se navršava 130 godina od rođenja poznatog bunjevačkog književnika i novinara **Lazara Stipića**. Šta je sve uradio i u čemu je sve učestvovo tokom svojeg kratkog života slidi kroz njegovu bogatu biografiju.

Lazar Stipić rođen je 1890. godine, u Subotici di je završio osnovnu škulu, a pravo je studiro u Budimpešti i Beču. Do stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca radio je na subotičkom „Nevenu" i „Brankovom kolu", ko pisnik, ko i na bečkim, peštanskim listovima, takođe ko pisnik. Od ujedinjenja do jeseni 1919. godine uređivo je dnevni list „Neven", a zatim je 10. novembra iste godine pokrenio dnevni list „Narod" u Subotici i uređivo ga u jugoslovenskom duhu do polovine 1922. godine. Tad je rad obustavljen, jel su tadašnje prilike onemogućavale dalji rad u jugoslovenskom pravcu. Bio je upravnik Gradske biblioteke u Subotici od 1936. godine, pa do 6. aprila 1941. godine, kad ga je okupatorska vlast otpuštila. Od samog imenovanja za upravnika Gradske biblioteke sakupljo je dila jugoslovenski klasika i istaknuti onovrimenski pisaca. Na dan 6. aprila 1941. godine, knjižni fond je iznosio 42.000 svezaka, a od tog 25.000 dila naši pisaca. Popunjavo je svitske klasike iz XVI, XVII i XVIII vika. Katalog nije dospio priuredit, jel su on i pomoćnik bili i jedini personal biblioteke. Za njegovo vrime biblioteka je solidno poslovala, čitaonica je bila opskrbljena štampom, a svaki je čitalac bio kulturno uslužen. Inače, on je naslidio upravnika Gradske biblioteke i muzeja Miju Mandića starijeg koji je za sobom ostavio 35.000 svezaka.

Učestvovo je u svim nacionalnim akcijama za ujedinjenje i oslobođenje, radeć isključivo u jugoslovenskom pravcu. Bavio se književnošću i napiso ove zbirke pisama: „Večna vatra", „Bunjevci", „Put od dva do sveta" i brošure: „Istine o Vojvodini", „Istina o Mađarima", uređivo je novine „Borbu", „Narod", „Glas" i „Naše slovo". Umro je u Subotici 1944. godine.

T. B.

PROTEKLI PERIOD TEŠKO JE PAO SPORTISTIMA KOJI SU TRAŽILI NAČIN KAKO OSTATI U FORMI

Vraćanje u uobičajeni ritam treninga

O **Nađi Cvijin**, karatistkinji Spartak Enpija pisali smo krajom 2018. godine kad je u Kišinjevu u Moldaviji osvojila zlatnu medalju na Prvenstvu svita. U međuvrimenu je u njezinom životu bilo još uspiha na tatamiju, stigla su dva srebra sa Prvenstva svita u Češkoj lani, al i situacija sa kojom se sportisti nisu suočavali. Naime, epidemiološka situacija i opasnost od zaraze korona virusom zaustavila je čitav sport, i to ne samo takmičenja, već i grupne treninge.

Većina sportista se snalazila tako da je dio treninga obavljala kod kuće, a kako su mire i priporuke u borbi s epidemijom popuštale, tako su se otvarale i nove mogućnosti.

– Iza nas je neobičan period u kojem smo morali potpuno odustat od rutine, kako školske, tako i sportske. Tokom perioda provedenog u vanrednom stanju treninzi su mi baš nedostajali. Inače volim trenirat, bavim se karateom niz godina, još od 2012. godine, i baš sam navikla trenirat, volim to – priznaje nam svitska karate šampionka.

Ipak, svaki sportista je moro pronać način kako iskoristit uslove u najbližem okruženju.

– Morala sam sama trenirat kod kuće, taka je bila situacija. Uglavnom sam radila trbušnjake i sklekove, ko i dio vežbi s tegovima. Naravno, tako je rad bio koristan za moju formu, al treninzi kod kuće nikako ne mogu zaminit one u sali, s trenerom i kolegama.

Upornost koja krasi sportiste pomogla je i u ovoj situaciji. Nije bilo pridaje, a svako popuštanje zdravstveni mira donelo je korak više ka vraćanju o formu.

– Prvo smo imali mogućnost trenirat napolju, pa smo radili u Dudovoj šumi. Najviše je tu bilo trčanja koje je uvik korisno za kondiciju. Nakon novog popuštanja mira počeli smo i treninge u sali, nuz držanje svi pravila koja su propisana. Redovni treninzi su ono što mi sportisti, ipak, najviše volimo, jel je uostalom i dobro poznato da se svaka medalja u stvari osvoji radom na treningu, a na takmičenje se samo ode da se pokupi ono što je već zarađeno.

Nađa Cvijin na pobidničkom postolju na Svitskom prvenstvu

Ognjen Pokornić i Nađa Cvijin sa trofejima sa Svitskog prvenstva

Korona virus je utico na odlaganje i otkazivanje brojni takmičenja, izmed ostalog i nadaleko poznatog međunarodnog „Super Enpi kupa". Kalendar je još uvik nepoznanica, jel se ne zna kako će se dalje razvijat epidemiološka situacija u Srbiji, al i u inostranstvu.

– Zasad je plan da nastupimo na Svitskom prvenstvu koje je ove godine planirano u oktobru, u Sloveniji – divani naša sagovornica koja se nada nastavku niza na najvećem takmičenju.

Mlado čeljade ko što je naša sagovornica, ima, naravno, i drugi interesovanja sem sporta, a tribalo je i ispunjavat školske obaveze. I u ovoj oblasti je bilo dosta promina.

– Dosta vrimena mi je prošlo u divanu sa prijateljima, u igri sa bratom, pa i u školskim obavezama. Nije mi baš pasiro ovaki vid nastave, malo sam se mučila s učenjom, al sam se trudila da i na ovom polju nema manjkavosti.

Nakon što se svit vraća u normalnu, Nađa, ko i njezino društvo iz škule i sa sporta mož malo „lakše distat".

– Ova situacija mi je generalno dosta teško pala i baš mi je drago što se sve konačno završilo. Baš su mi nedostajali prijatelji i treninzi.

N. S.

LJUBITELJI PECANJA U SUBOTICI IMAJE DOSTA MISTA DI SE MOGU BAVIT SVOJOM ZANIMACIJOM

Sportski ribolov – upecaj, slikaj, pa pušti natrag

Na salaš „Rajda N“ bili smo pozvani na takmičenje u pecanju na šarana, za dame. Desetak prijavljeni takmičarki, po prvi put u Srbiji, garantovalo je dobru konkurenciju i borbu, al su vrimenske prilike uticale da se takmičenje odloži. No, to nije značilo da nije bilo prilike za divan o temi vezanoj za pecanje.

– Dugogodišnji sam pecaroš i pamtim vrime kadgodašnje Jugoslavije kad je u Subotici, u Sportsko-ribolovačkom društvu bilo registrovano 5.000 muški pecaroša i 2.000 ženski. Malo mi se i nostalgija probudila, pa pokušavam malo animirat i nežniji pol da se uključi u sportsko pecanje. Vrime nam nije dozvolilo okupljanje, iako smo se pripravili, tako da ćemo sačekat drugu priliku – divani **Marko Rajda**, vlasnik salaša koji nuz dva veštačka jezera i pratećom infrastrukturom čeka ljubitelje pecanja.

Kako divani naš sagovornik u Subotici i okolini ima dovoljno mista za pecanje, al i dosta oni ko vole bit jedno s prirodom.

– „Divlje vode” su ostale dosta puste, nema u njima tušta ribe, a ovaki jezera zasad ima dovoljno. Svako ima priliku uvatit ribu, slikat se, pa je puštit natrag u vodu.

Na ovom jezeru uglavnom ima šarana, amura i babuške, pa se nađe za svakog štogod. Ima dosta sportski takmičenja, a tušta je i oni koji dođu samo zbog pecanja.

– I dok je bila pandemija, naši gosti su dolazili odmorit se, opuštit i dušu i tilo, pa čak i samo na par sati. Imamo uvik i novi pecaroša. Kad kodog dođe, pa pozajmi štap od kolege, dosta je samo da osti ribu na štapu, pa već sledeći dan iđe u nabavku opreme...

Marko i Jovana Rajda uživaje u pecanju

Naš sagovornik divani i kako je bilo ideja da se organizuju takmičenja za dicu. Smatra da ima dosta zainteresovane dice, al često roditelji nemaje vrimena dovest ji, nit su zainteresovani za ovako štogod... Nije odusto od ideje, koju niguje i njegov kolega Mihalj Budai koji ima i udruženje za rad s dicom, a stižu uvik nove ideje, poput ove, da se organizuje takmičenje samo za dame.

– Svako ko želi pecat, mož doć, brez obzira na to dal je profesionalac, el nije. I ko nikad nije peco je dobrodošo, dobiće štap, pokazaćemo sve što triba!

To što je takmičenje odloženo nije omelo **Eleonoru Žiga** da se u nedilju, rano ujtru, pojavi na jezeru i zabaci svoje štapove.

– Rodom sam iz Sente, pa sam često išla na pecanje na Tisu i na okolne kanale. Poslidnje tri godine sam u Subotici, i dolazim na ovo jezero. Radim inače u pekari, u proizvodnji, dosta je posla, i onda, kad to bude gotovo, dođem na pecanje, malo „isključit mozak“. Lipo je misto, dobro društvo i još bolja riba!

Pecaroši se po običaju vole falit ulovom. U tim divanima se snalazi i Eleonora, a posebno se sića ulova od prošlog lita.

– Sićam se, stigla sam oko 6 ujtru, a do 13,30 sam imala 80 uvaćeni riba. Najveća je bila 12 kg, najmanja, 3,65 kg. Nisam mogla dalje, sve me je bolilo, ruke, noge, leđa... Nuz mene je bio jedan bračni par, pa sam njima ostavila štapove nek nastave. Ima, naravno, i dana kad pecaroš ne uvati ništa. Najčešće je to slučaj kad je loše vrime, nestabilno.

Inače, kaže kako za pravog pecaroša nema tako lošeg vrimena da se ne mož pecat.

– Pecam i po zimi, u januaru i februaru... Onaj koji voli ovo, nema problema pecat po suncu, al i po vitru, kiši. Baš kad zdravo pada malo se sklonimo, pa kad malo pristane, eto nas ponovo.

Med onima kojima je odlaganje takmičenja palo posebno teško bila je petnajstogodišnja **Jovana Rajda** koja je nuz didu i zavolila pecanje.

– Pecam već 5-6 godina i redovno dolazim na sva takmičenja. Dosad sam samo dobijala nagradu ko najmlađa, a sad sam se nadala i boljem plasmanu. Baš sam se dobro pripravljala, pa mi je žao što je takmičenje odloženo, al ne mož protiv vrimena.

O njezinom hobiju upoznato je i društvo, al se malo ko od vršnjaka pecaroški štapova laća.

– Društvo je čudan ovaj moj hobi, njima je draže da su kući, da „čačkaju“ telefon, ne sviđa im se ovo. Bila mi je i drugarica jedna ode, prispavala je, al joj je najlipše bilo provodit vrime unutri, prid televizorom i telefonom. Meni je uživanje kad počne pecanje. Nema napetosti, stresa, sidiš, pecaš, odmoriš i dušu i tilo – divan nam za kraj priloga Jovana.

N. S.

BILJKA KOJA JE KORIŠĆENA I U ATENTATIMA

Oprezno s kukutom

U ovom broju „Bunjevački novina" detaljnije ćemo se upoznat s još jednom biljkom. Tačnije, s kukutom (Conium maculatum), koju možemo nać i pod nazivima boleglav, bubonika, velika kukuta, dudika, mišije zelje, piska...

Kukuta je otrovna biljka, korov, koja je kadgod, a i danas, u narodu izazivala stra. Poznata je da su njezina otrovna svojstva korišćena i u atentatima, od koji je najpoznatiji „pehar smrti" dat Sokratu da ga popije. Ova biljka je posvećena Hekati, htonskoj boginji, a njezin grčki naziv – conium – potvrđiva da izaziva vrtoglavicu, odnosno da ima dejstvo na nervni sistem. Brez obzira na otrovna svojstva, ona se

Čaj za ispiranje rana

Uzet prigršt (koliko se mož obuvatit jednom šakom kukute, sve sa stabljikom, pa spuštit u 300 mililitara vode koja ključa, oma sklonit sa vatre, pa ostavit da odstoji 15 minuta. Metnit rukavice i biljke iz čaja dobro rukama iscidit, pošto će vam bit potribne za melem.

Melem od kukute

Isciđene biljke iz prithodno kuvanog čaja napravit ko kolačić veličine rane na koju će se mećat. Prija mećanja, na ranu namazat med.

Upotriba: Prvo ranu koju tretiramo oprat vatom natopljenom u čaj, posli tog kolačić od biljke iz čaja koji je s jedne strane namazan medom (ta strana iđe na ranu), metnit na ranu. Na to metnit gazu i da se ne bi uprljala posteljina ispod bolesnika metnit kaki peškir.

Kod mali rana ovo se radi jedared dnevno, el samo priko noći. Kod veći rana 2-3x na dan, dok se rana el rane ne počnu smanjivat!

od davnina koristi ko lik, afrodizijak i ko miris, a bila je sastojak i mnogi „vištičiji" recepata i melema. Prema nikim nemačkim istraživanjima i tradiciji kukuta je stanište jedne žabe koja živi ispod biljke i sisa njezine otrove. Najverovatnije je kukuta bila jedna od staro-germanski žaba gatara. Nažalost, o tom ne postoje sačuvani pisani dokazi.

Kukuta je višegodišnja zeljasta biljka, u gornjem dilu razgranata. Ima okruglu šuplju stabljiku, zna narast do 2,5 m. Pokrivena je crvenim pigama. Lišće je krupno i trostuko perasto diljeno. Ima sitne bile cvatove, a cvata cilog lita. Razlikuje se od drugi biljaka iz iste familije po veoma neprijatnom mirisu.

U kukuti se nalazi mišavina otrovni alkaloida od čega najviše ima konina. U narodnoj medicini se koristila u obliku melema, razni ulja i masti, spolja za mazanje kod neuralgija – upale živaca, a iznutra ko analgetik – protiv bolova. Koristila se i ko sedativ – za umirenje, i ko spazmolitik – kod grčova.

Mož izazvat trovanje domaći životinja, a za njezinu otrovost se oduvik znalo! Atinjani su je koristili za trovanje zatvorenika – osuđenika, a prema Platonovom opisu „pehar smrti" koji je Sokrat popio, nuz opijum je sadržo i kukutu.

Kuvanjom kukuta postaje manje otrovna, jel njezini alkaloidi ispare. U manjim dozama konini imaje psihotropno dejstvo – izazivaje osićaj letenja. Najotrovniji su zeleni plodovi i cvatovi. Danas se kukuta skoro i ne koristi u naučnoj medicini.

Prema svemu gori navedenom vidimo da je biljka zdravo otrovna, al postoji dobar recept za melem i čaj za ispiranje rana. Mož pomoć kod rana zaraženi zlatnim stafilokokom – Staphylococus aureus koji se zdravo teško liči. Posebno je dobar melem za rane od dugog ležanja – decubitus rane.

NAPOMINA: Posli svakog dodira s ovom otrovnom biljkom triba dobro oprat ruke! Pripravila:

Eva Kovač Pečkai

PRVA POSLANICA KORINĆANIMA

Ljubav – najveća vridnost kršćanstva

Prva poslanica Korinćanima je jedna od dvadeset i sedam knjiga Novog zavita. Mož se svrstat med Pavlove poslanice, koji ima više. Nastala je u pisanoj formi pisma kršćanskoj zajednici u gradu Korintu.

Ovo su pismo poslali Pavle i Sosten, a vrime njegovog nastanka datira iz trećeg Pavlovog misijskog putovanja, oko 54. godine. Misto nastanka pisma je Efez.

Korint je, uprkos činjenici da su dvi trećine ljudi u njemu bili robovi, bio grad s izmišanim stanovništvom, i za ondašnje uslove metropola, intelektualno sidište.

Za Prvu poslanicu Korinćanima mož se kazat da spada med autentična pisma Sv. Pavla. Pavle ode odgovara na pitanja koja su mu bila postavljena od strane Korintske zajednice kršćana.

Povod za Poslanicu su mnogobrojna pitanja virnika, još uvik neupućeni u etiku kršćanskog načina života, al i raskol praćen svađama i optužbama med virnicima. Med pitanjima su i odnosi bračni drugova, i druga bitna pitanja koja se tiču svakodnevnog života.

Pavao se na samom početku prija svega osvrće na podile u kršćanskoj zajednici, koje smatra najvećim problemom. Razlozi za podilu dolaze od različiti misionara, koji imaje različito viđenje ključni stvari, pa samim tim i pristalice s razni strana. Pavle ji sve poziva na jedinstvo, podsićajuć ih na vrline koje tribaje iskazat u životu, ko i snagu koju Krist daje onom ko se u njega pouzda i poviri mu svoj životni put. On im također skreće pažnju da nema mista oholosti, jel

sve što imaje dato im je od Boga.

Pavlu je kazano da jedan član korintske zajednice živi sa svojom pomajkom, ko što bi živio s bilo kojom drugom ženom, na šta on traži od virnika da ga protiraje iz zajednice i očiste je od bludnika, koji je prikršio zakone, koji važe još od Mojsija. Također mu je kazano da se kršćani traže pravdu i prid paganskim sudovima. Pavle ji opominje da, iako im je sve dopušteno, nije im ni sve od koristi. Poredi kršćane s hramom Duha Božijeg, i zato osuđiva svaki blud izvan braka.

Pavao se također osvrće na probleme i pitanja vezana za celibat i brak. Naglašava da je brak način da se kršćani ograde od bludnog života, ko i da je jednom skopljen brak neponištiv prid Bogom. Izuzetak čini brak kršćanina el kršćanke s bračnim drugom druge vire.

Također se osvrnio i na problem i nedoumice oko mesa koje je zaostalo za žrtvi prineti Bogu. Iako je bilo učestalo mišljenje da su žrtve nepotribne, nije se podržavalo korišćenje tog mesa za ishranu.

Pavle ih u tom smislu, opominje da za kršćanina ne postoji apsolutna slobodna volja, ni apsolutna sloboda, jel je Bog prido svoje zakone kroz Mojsija, koji se triba pridržavat. Ko najveću vridnost i smisao kršćanskog života, Pavle navodi ljubav. Ljubav koja proizilazi iz Duha Svetog.

Stajuć u odbranu temelja kršćanske vire, uskrsnuća, Pavle napominje na brojne svidoke Kristovog uznesenja. On opominje one koji sumnjaje u uskrsnuće pravednika, da time sumnjaje i u uskrsnuće Sina Božijeg. Čineć to, on poredi smrt s golim zrnom pšenice, koja će vrimenom dobit svoje tilo. Tako je i s ljudima, zemaljsko umire, a nebesko se rađa smrću zemaljskog. Poslidnjeg dana, svi živi i mrtvi biće priobraženi.

T. K. M.

KADIFICA –TAGETES PATULA, FAM.:ASTERACEAE

Otporna i lipa

Kadifica je jednogodišnja zeljasta biljka, uspravnog grmolikog rasta, oporog mirisa. Potiče iz Meksika. Sije se u rano proliće i cvata do prvi mrazova. Osim estetskog izgleda primenu i značaj ima u zaštiti biljni kultura od štetočina u ekološkoj i integralnoj proizvodnji.

Koren je vlaknast i sastoji se od velikog broja korenova iste veličine koji stvaraje malo bočno korenje. Koren mož biti i do 20 cm dubine u površinskom sloju. Stablo raste uspravno, razgranato je, na krajovima se nalazi cvat. Stablo je visine 10-60 cm, u zavisnosti od varijeteta. Na donjem dilu stabla se nalaze kratki članci iz koji izlaze listovi. List je tamnozelene boje, podsića na paprat. Listovi su neparno perasti. Liske el pera poređani su u nasuprotnim listovima, liske su na rubovima nazubljene, a na listu je izražen lisni nerv. Cvatovi mogu biti jednostruki i dvostruki. Cvatovi mogu bit žute, narandžaste, tamnocrvene boje. Cvat se nalazi u cvasti/glavici - capitulum, koju čine civasti i jezičasti cvatovi. Osnova cvasti - dno glavice je skraćeno. Cvatovi su sideći, simpetalni. Cvast je zaštićena ovojom ljuskasti listića. Cvatovi su dvopolni, a prašnička civ se sastoji od 5 prašnika. Plod, nasto iz simenog zametka, je jednosimeni. Plod ima dlačice - papus na vrvu koje omogućavaje raznošenje plodova vitrom.

Kadifica je podiljena u tri osnovne grupe u zavisnosti od veličine cvatova.

1. Afrički tagetes ima najveće cvatne glave s tušta latica koji nalikuju lopticama. Jednobojni su i u svim tonovima žute i narandžaste boje. Postoje varijeteti različiti visina od 25 cm - Golden age, pa do 90 centimetara - Doubloon.

2. Francuski tagetes ima manje cvatne glavice, al je tu raspon boja veći. Od razni nijansi žute, narandžaste, crvenkaste i raznorazni kombinacija narandžaste i smeđe. Visina je od 15-50 centimetara.

3. Postoji i treća grupa čiji su cvatovi jednostruki, sitni, a visina im je od 15-30 centimetara. Kombinacije boja su razne isto ko i kod francuskog tagetesa.

Kadifica se mož sadit u vrtovima, baščama, kamenjarima, nuz ivicu staza, u cvitne sandučiće i na otvorenom polju. Cvata od maja pa do kasne jeseni. Obavezno mora bit na sunčanom položaju, a uspiva i na škrtom, siromašnom zemljištu. Razmnožava se simenom, najbolje je sime zasijat u klijalište pa kad prođe opasnost od mraza prisaditi na stalno misto. U krajovima s blažom klimom mož se posijat direktno na stalno misto. Kad cvatovi pricvataje obavezna mira je otkidanje glavica. Na ovaj način se podstiče dalje širenje/grananje biljke i povećava broj cvatova. Za sitvu 1.000 biljaka potribno je 5 – 10 g simena. Klijanje simena traje jednu do dvi nedilje na temperaturi 18°C. Sitva je moguća već od sridine februara/zaštićeni prostori, a cvata od juna pa sve do jeseni/prvi mrazovi.

Ovu biljku je najbolje sadit u zemljište brez štetočina, koje je dobro snabdiveno vodom i prozračno. Optimalne vridnosti ph zemljišta su od 5.8 do 6.5. Vlažnost zemljišta prilikom sadnje triba da je vrlo visoka, a posli klijanja postepeno triba smanjivat vlažnost, al ne potpuno kako biljka ne bi prisušila. Kad se biljka u potpunosti razvije manje zahtiva vodu (riđe triba zalivat).

Porodica se dili na više podrodova: Tagetes erecta, Tagetes patula, Tagetes tenuifolia, Tagetes signata i dr.

Tagetes erecta

Ova lipa jednogodišnja biljka mož narast i do 1 m visine. Uspravnog je rasta s razgranatim grančicama, a na kraju cvatne drške stvaraje se veliki loptasti cvatovi žute i narandžaste boje i kombinacije njevi nijansi. Podila T. erecte je na visoke, poluvisoke i niske sorte.

Bianca – je prvi bili hibrid kadifice. To je visoka sorta koja u bašči naraste i do 60 cm. Cvat je veličine 7 – 8 cm. Vrlo je kompaktna u žardinjeri.

Discovery – niska sorta sa svega 10 – 15 cm visine

Tagetes patula

Niska biljka s cvatovima sjajni boja od žute do narandžaste sa smeđim nijansama. Rano cvata te ukrašava gredice, balkone i terase do kasne jeseni. Obilno cvata i na siromašnim zemljištima.

Hero – sorta s vrlo velikim brojom cvatova. Narastu do 20 – 25 cm visine. Cvatovi su veliki i krupni.

Tagetes tenuifolia

Ova mala niska kadifica ima pune cvatove u narandžastoj, žutoj i crveno žutoj boji. Lipi cvatova i skromni zahtiva naraste do 20 cm u visinu.

Lemon Gem, Golden Gem – sorte jednostavni cvatova.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subotica

Kraljice na Dove

Horoskop za jun

Postoje realni izgledi da ovaj period za vas bude više nego povoljan. Poslovna saradnja iće vam od ruke čak i kad komunikacija sa saradnicima nije na najvišem nivou. Ovo svakako ne bi tribo bit povod da sebi dozvolite propuste u manirima, u pitanju je vaša reputacije ne samo mišljenje druge osobe. U ljubavi tražite nemoguće, a za neuspih optuživate druge. Zdravlje dobro.

Koristite period prid vama da rišite nagomilane probleme od ranije, koji vas sputavaje u realizaciji ambiciozni poslova. Na ovom put imaćete dosta dobronamirni saradnika koji će vam olakšat posо, al glavnica posla je i dalje na vama, zato im ne zamirajte što se za vas ne bore istom žestinom ko i vi. Nit je prirodno, nit je prava usluga. Voljenoj osobi dugujete objašnjenje koje nikako da se desi, pa vam to komplikuje sve ostale aspekte veze. Problemi sa stomakom.

Trudite se dat sve od sebe u nastojanjima da impresionirate ljude oko sebe, al to nije najbolji put sebi izradit reputaciju. Radije se posvetite suštinskim problemima čije će vam rišavanje donet i istinske benefite, pa i respekt koji priželjkivate. U vezi pokušavate napravit zaokret, al nike navike partnera su kamen na putu reformi. Zdravlje nije najsjajnije, pritisak i migrene biće učestali.

Šaljete oprične signale ljudima koji od vas očekivaje stabilnost i pouzdanost. Morate usaglasit svoje prioritete i ozbiljno im se posvetit. Ovo nije naročito lagan period za vas, biće neprijatni iznenađenja i komplikacija, al i ono što ostvarite biće vridno fale. Bitno je konsolidovat se i odbacit planove i ideje koje se jednostavno ne mogu realizovat. Voljena osoba od vas traži pažnju koja joj je duže vrime uskraćena, vi u zaminu nudite izgovore zašto je tako, umisto ono što se od vas očekiva. Zdravlje generalno dobro.

Ovo je prilično nepovoljan misec za krupne odluke, tekući poslovi neće trpit zbog dobri dogovora i saradnje od ranije, al novi počeci biće vidno otežani. Iskoristite ovaj period da to što ste započeli bude i završeno, time ćete najviše pomoć sebi u datoj situaciji. Priko tog bi sve bilo samo komplikovanje inače ostvarivi ciljeva. Konačno ste voljenoj osobi uspili pridočit šta vas tačno nervira u vezi, što je bitno za zdrav i dugoročan partnerski odnos. Prihvatite odgovor kakav god bude, jel iskrenost je ko i batina ima dva kraja. Zdravlje bolje.

Svojim saradnicima postavljate nemoguća očekivanja i čudite se kad se ona ne ispune. Ovaj trend megalomanski očekivanja neće se dobro završit po vas, jel će prija el kasnije ljudi počet uvidat vaše namire. Krenite s ozbiljnim potezima da svoje poslove poradite na valjan način. Voljena osoba krije od vas nike neprijatne stvari, al vi ko da ne želite ni znat šta bi sve saznali kad bi insistirali na tom, što svakako ne stvara naročito dobru krvnu sliku jedne veze. Problemi sa srcom praviće vam brige, doduše, neće bit ozbiljne.

Okupljate oko sebe ljude koji slično misle i slično deluju, imate dobru poslovnu viziju i sinergiju koja obećava uspih. Ono što takode morate je nać zajednički imenitelj ako stvari krenu naopako, jel brez tog vaši poslovni poduhvati trajaće samo dok ste u plusu. Dugoročno partnerstvo mora podnet i periode u kojima svega manjka. Voljena osoba vam želi saopštit razloge zbog koji traži više slobode za sebe, al vi to tumačite na jedan jedini način i povrišeno se povlačite u sebe. Imajte u vidu da nikog ne posidujete, osim svoji postupaka koje jedino možete usmirit ka percipiranom smislu. Zdravlje je dobro, al čest stres ga dovodi u pitanje.

Stalo vam je da sve bude kako ste zamislili, pa u tom nastojanju često druge ostavljate nedoričene, bez prava da se realizuju i iskažu. Ovo je potentan recept za nepotribno pravljenje neprijatelja, al vama to ko da nije bitno. Ustuknite s vrimena na vrime korak unatrag, poslušajte druge ljude i razmotrite njeve savite. I sama pažnja mož uveliko relaksirat narušene odnose. U vezi ste dosta rezignirani prema voljenoj osobi zbog stvari koje ste joj tribali oprostit, jel slične propuste pravite i sami. Zdravlje trpi zbog vaši loši navika u ishrani.

Kajete se zbog odluka koje niste pravovrimeno doneli, a da jeste ko zna kakva bi vas nevolja još snašla. Ne projektujte svoj neuspih u odlukama koje ste doneli, već gledajte što još možete uradit, pa će vam bit bolje. Uzvodno se pliva, a nizvodno plovi. Vi to dobro znate, zato ne zamirajte sebi za sve i svašta, u tome se uvik nađe veći znalac od vas. U vezi ste dosta naredivački nastrojeni, što svakako nije dobro u apsolutno svakoj situaciji, jel u nikim stvarima mora postojat i obostrani konsenzus. Zdravlje je dobro, al se čuvajte stresni situacija.

Garant ste dobro obavljenog posla i po tom vas ljudi cine. Nemojte napuštat ovu poziciju, jel je to priveliko kockanje s mukotrpno izgrađenom reputacijom. Ovo je povoljan period za sklapanje poslova koji će vam poboljšat finansijsku situaciju, što je već duže vrime gorući problem kod vas. Ozbiljno se posvetite uspostavljanju komunikacije u vezi koja je već neoprostivo dugo narušena. Voljena osoba ima strpljenja, al takode i zna kad je čega dosta. Zdravlje vam je odlično.

Karakterne osobine koje vi pokazivate često vas čine privelikim idealistom u poslu. Svit praktični i ne uvik etički nastrojeni ljudi neće vam praštat širokogrudost i poslovanje iz viši ciljova. Morate ovo uzet u obzir prija nego što se povežete u nastojanjima da zajedno ostvarite uspihe na ovom polju. Podredite svoje vrime provedeno radeći jasnim ciljevima, a novce privatno trošite kako vi smatrate da triba. Voljena osoba vam daje priliku iskupit se za sitne propuste, al njezine želje ostaju samo to. Razočaranje nikad nije dobro gorivo za osobu s kojom bi tribali dilit bolju stranu života. Problemi s kostima.

Ideje koje pokušavate prezentovat već duže vrime nemaje odjeka kod saradnika. Morate sagledat šta su generalno njeva očekivanja, pa onda revidirat to što želite da drugi prihvate. Jel, ko se u vašoj ideji ne pronađe, neće je smatrat ni svojom, vrlo jednostavno. Voljenoj osobi dugujete mnogo šta, rastrzani ste i zamišljeni, pa veza trpi probleme koje ne rišavate zajedno, što je jedan od problema. Zdravlje će vam bit dobro, s malim izuzetkom tilesne težine, koja će u ovom periodu imat tendenciju ćeste neuravnoteženosti.

T. K. M.

Program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca

„Dan Dužijance 2020”

u organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”
i bunjevački udruženja upisani u registar NSBNM

APRIL:
„Posvećenje žita na Svetog Marka”
BKC „Lemeški Bunjevci” u Svetozaru Miletiću

JUN:
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka”
UG „Bunjevačka vila” u Maloj Bosni (24. jun, 18 sati)

JUL:
„Ris”
BKC „Bajmok” u Bajmoku
„Radionica za izradu perlica i vinaca od žita”
BKC „Bajmok” u Bajmoku
„III kolonija slamara”
KUD „Aleksandrovo” u Subotici
„Izložba tradicionalnog kruva samuna”
BKC „Tavankut” u Tavankutu
„Dužijanca u Svetozaru Miletiću”
BKC „Lemeški Bunjevci” u Svetozaru Miletiću
„XII etno-izložba Dužijanca”
KUD „Bunjevka” u Subotici
Muzičko veče „Čuvari bunjevačke pisme”
UG„Bunjevačka kasina” u Subotici
„Dužionica u Čonoplji”
porodica Jozić i BKC „Lemeški Bunjevci” u Čonoplji
„Dužionica u Somboru”
UG „Bunjevačko kolo” u Somboru

AVGUST:
Izložba slika „U čast Dana Dužijance”
UG „Bunjevačka matica” u Subotici
Kolonija „Lemeška jesen”
BKC „Lemeški Bunjevci” u Svetozaru Miletiću
„Dan Dužijance 2020”
BKC „Novi Sad” u Novom Sadu

CENTRALNA MANIFESTACIJA:

14. avgust
18:00 ***Misa zafalnica***
u Franjevačkoj crkvi u Subotici

15. avgust
19:20 ***Svečani defile učesnika u programu***
centar Subotice
19:40 ***Polaganje cvića na bistu Blaška Rajića***
20:00 ***Koncert na otvorenom „Dan Dužijance 2020”***
Gradski trg u Subotici
21:30 ***„Bandašicino kolo”***
Gradski trg u Subotici

Održavanje dužijance u Kaćmaru i Baji u Mađarskoj, zavisiće od epidemiološke situacije.

ZBOG TRENUTNE EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE TAČNI TERMINI NAVEDENI MANIFESTACIJA U OKVIRU PROSLAVE NACIONALNOG PRAZNIKA BIĆE OBJAVLJENI NAKNADNO

Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije
Autonomna pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”
NIU „Bunjevački informativni centar”